РАТУША

Магілёўская дэмакратычная газета

№ 24 (33)
24 лістапада — 3 снежня 1992 г.
Кошт 2 руб.

Газеце «Ратуша» споўнілася два гады

Нататкі аб яе праблемах і дасягненнях чытайце ў наступных нумарах

ЦЫТАТА НУМАРА

«Спецыфіка становішча ў тым, што тэндэнцыі камуністычнай рэфармацыі выяўляюцца як антыдзяржаўныя, антыбеларускія, антыкультурныя з'явы. Ніякага параўнання дачыненняў з камуністамі на Беларусі і скажам, у Польшчы, Літве, Венгрыі ці ў любой іншай краіне быць не можа. Там пры рэзкім палітычным антаганізме з грамадствам камуністы маюць і аб'ектыўныя з ім агульнасці — гэта агульная мова, прызнанне *каштоўнасцей дзяржавы і* яе суверэнітэту. Нічога падобнага не існуе ў камуністаў на Беларусі. Гэта чужароднае, антыдзяржаўнае, антыбеларускае ўтварэнне, дзейнасць якога і ў нармальнай дэмакратычнай дзяржаве павінна быць забаронена. Гэтак жа як і дзейнасць фашысцкіх (калі б яны былі) і іншых антыдзяржаўных, антынацыянальных, антычалавечых, антыкультурных арганізацый.

Зянон ПАЗЬНЯК.
«Што з парламентам», «Народная газета», 14 лістапада 1992 г.

—Чым далей— у рынак...

Па становішчу на 1 студзеня 1992 г. АТФ «Днепр» аб'ядноўвала 29 магазінаў. У лістападзе ад гэтай колькасці засталося 17, астатнія зданы ў арэнду. На іх базе створаны гэткія фірмы, як «РАПС», «МАХ-ВАМ», «ПОЛІ», «САЮЗ», «МААДЭПС».

Як сведчыць даведка Дзяржгандальінспекцыі, шматлікая дзейнасць гэтых фірм, прадугледжаных у статутах, звялася, практычна, да адной — гандлёва-закупачнай, якая зарыентавана, у асноўным, на продаж гарэлачных напіткаў.

Паўгода таму крама № 4 аб'яднання «Мебельгасбудматэрыялы», размешчаная ў буйным мікрараёне Мір-1, якая гандлявала ўсімі групамі гаспадарчых тавараў, перададзена ў арэнду ўласнаму прадпрымальніку М.В. Ісачанка.

На дзень адкрыцця і праверкі 3.11.92 г. у гэтай краме ў продажы меліся 46 найменняў харчовых тавараў, 49 — прамысловых, з якіх толькі 4 наймення гаспадарчай групы. Іншых магазінаў у гэтым мікрараёне няма.

Плошча крамы № 2 фірмы «Саюз» (заг. В.І.Дыгалава) — 250 кв. м., з іх гандлёвага зала — 130, якія выкарыстоўваюцца толькі на 30 працэнтаў з-за адсутнасці тавараў. Па гэтай прычыне халадзільны шкаф і халадзільная камера на дзень праверкі былі адключаны.

НАШ КАР.

«ЧАКАЙЦЕ І СПАДЗЯВАЙЦЕСЯ»

Кошт катэджаў падскочыў да 1 млн. 400 тыс. руб., а ў некаторых раёнах горада ідзе хаатычнае будаўніцтва.

ГАЛАВАКРУЖАЛЬНЫ рост цэн на будматэрыялы не змяншае паток людзей у аддзел індывідуальнай забудовы ўпраўлення архітэктуры і горадабудаўніцтва. 3,5 тысячы магіляўчан, прагнучы атрымаць зямельны ўчастак пад будаўніцтва катэджа, атакуюць гэту ўстанову. Але ўсе намаганні па рэалізацыі жыллёвай праграмы ўласнымі рукамі зводзяцца сёння да нуля.

Унутраныя рэзервы горада вычарпаны цалкам. Няма выразнай мяжы Магілёва, якая ўлічвае сённяшні ўзровень развіцця прамысловасці і насельніцтва. Калгасныя землі знаходзяцца ўжо ў цэнтры горада. Распрацаваная праграма развіцця Магілёва на 10 тыс. участкаў, прадугледжвае будаўніцтва катэджаў паміж Мінскім шасэ і Дняпром. Гэта землі калгасаў імя Валадарскага і «Камінтэрна». Для таго, каб выканаць намечаную праграму, у першага калгаса з дзвюх тысяч гектараў вольнай зямлі неабходна выключаць 622 га, г.зн. папросту знішчыць гаспадарку. Тое ж і з «Камінтэрнам», у якога трэба «адабраць» 1/3 ворных яго зямель.

Адно выйсце ў гэтай сітуацыі — размеркаванне зямлі паміж калгасамі, магчыма, некалькіх раёнаў.

Але гэта задача невыканальная з-за недасканаласці закона аб зямлі, які назваў яе ўласнікамі мясцовыя Саветы без канкрэтызацыі.

Таму сёння з дазволу мясцовых Саветаў у некаторых зонах Магілёва ідзе хаатычнае будаўніцтва без ўліку перспектыў развіцця горада.

Што ж застаецца бедным гараджанам? Некаторыя шчаслівчыкі нядаўна атрымалі 45 участкаў у Казіміраўцы. Улічваючы сумны вопыт з вядомым Дачным пасёлкам, дзе забудоўшчык «Сельмаш» і іншыя прадпрыемствы бралі на сабе ўсе расходы на падвядзенне камунікацый да катэджаў, у выніку чаго, пасёлак да гэтага часу знаходзіцца ў цемры, «бязводдзі і бязгаззі», гарадская ўлада зрабіла вельмі проста: фінансаваць камунікацыі будуць самі будучыя жыхары катэджаў. Гледзячы ў падлогу, яны згадзіліся і з гэтага моманту цана іх «крэпасці» рэзка падскочыла — да аднаго мільёна 400 тысяч.

Магчыма, з гіперінфляцыяй, праз некаторы час гэтыя людзі будуць радавацца зусім маленькім расходам на будаўніцтва. Ім, несумненна, пашанцавала. Але як жа астатнія бязхатнія? У аддзеле індывідуальнай забудовы ім сёння гавораць: Чакайце і спадзявайцеся».

НАШ КАР.

Экспрэс-інтэрв'ю аб вольным часе

Вось так і жывём...

Скажыце, вас калі-небудзь цікавіла пытанне аб вольным часе? Лічыцца, ў кожнага чалавека ён ёсць. Аднак, калі многія не ведаюць, куды падзецца ад гультайства, то другія наадварот скардзяцца, быццам ім няма калі дыхнуць.

У чым жа справа? У няўменні карыстацца часам? У цяжкім эканамічным становішчы? А, можа, мы займаемся нікому непатрэбнымі справамі, не прыносячымі карысці акрыжаючым і самазадавальнення для кожнага з нас?

Вось што думаюць наконт гэтага мае субяседнікі.

Алёна П. 16 год, вучаніца:

Я ніяк не магу правесці вольны час так, як мне хочацца. На дыскатэкі хадзіць небяспечна (чаго добрага і не вернешся адтуль). У школе цікавыя мерапрыемствы праводзяцца рэдка. Па вуліцы гуляць надакучыла... Так што часцей за ўсё сяджу і сумую, мару аб лепшым...

Мікалай П., студэнт МДПІ, 20 год:

З упэўненасцю магу сказаць, што калі пажадаю, тады ў мяне і будзе вольны час. Магу пайсці на заняткі, а магу застацца дома. Чым марудна праводзіць час на нецікавых лекцыях, я лепш схаджу ў кіно, пачытаю фантастыку, паслухаю Цоя. Чакаць, пакуль звалюся з ног ад стомленасці — не ў маім стылі.

Людміла А., 26 год, гаспадыня:

Ці можа быць вольны час ў жанчыны з 2-ма дзецьмі на руках? Нават, калі здаецца, скончана з усімі гаспадарчымі справамі, сын з дачкой ні хвілінкі не даюць пасядзець на месцы.

Дзеці сталеюць цяжка. І каб ім было лягчэй, бацькі павінны перакласці на свае плечы палову іх расчараванняў і пакут.

Працэс выхавання — гэта напружаныя маральная і фізічная праца, якая ператварае святы ў будні і наадварот.

Алёна С., 40 год, медсястра:

Вольны час — паняцце адноснае. Напрыклад, я пасля працы займаюся сціркай, кухняй, вязаннем. А для кагосьці вольны час надыходзіць толькі тады, калі ёсць магчымасць паляжаць і папляваць у столь.

Я лічу, што мэтанакіраваны чалавек павінен кожную гадзіну выкарыстоўваць для ажыццяўлення нейкай добрай справы. Калі да вечара ты адчуваеш, што дзень прайшоў недарэмна, значыцца, удалася маленькая часцінка жыцця. А гэта цудоўна!..

Марыя В., 50 год, настаўніца:

Вольны ад урокаў і падрыхтоўкі да іх час праводжу ў магазінных чэргах. Нярэдка яны аднімаюць паўдня.

Аб культурным жыцці даводзіцца толькі марыць. Самі ведаеце, колькі цяпер каштуюць білеты ў кіно і тэатр. А настаўніцкая зарплата пакуль што не дазваляе жыць на шырокую нагу.

Вось так і жывём: хто — як хоча, хто — як можа. А ўсе ў цэлым лічаць, што так і трэба жыць.

Ну, а каб як вольны час, так і працоўны прыносілі задавальненне трэба проста заўсёды быць на сваім месцы і займацца любімай справай.

А.ШКЯЛКО.

О коммунистических газетах

Все оттенки красного цвета

Есть все-таки некоторая незавершенность в этом названии беглого обзора нескольких номеров газет коммунистической ориентации. Поэтому хочется закончить в стиле известного любимца публики: «но зато красного...!», «но это зато все..!» И так далее.

Трудно удержаться от подобной аналогии после знакомства с материалами газет, отражающих взгляды «защитников простых людей». В авангарде, как всегда, идет «Мы и время», редактируемая малоизвестным журналистом В.Никольским и известным партийным функционером В.Чикиным. Тактика газеты — почти буквальное выражение знакомого со школьных лет призыва: «Я хочу, чтоб к штыку приравняли перо!». Основные объекты «штыковой атаки» — власть, земля, собственность.

Вот и накануне открытия сессии Верховного Совета Беларуси страницы «М и В» превратились в пламенную листовку, пригодную и для наклеивания на заборы, и для забрасывания в почтовые ящики, и для многого другого. Своими чеканными и лаконичными строками призывала она «всех на митинг» (читай: на баррикады!), чтобы не допустить принятия «антинародной Конституции» и Закона о приватизации.

С завидной последовательностью «М и В» продолжает «изобличать оборотней» — бывших лидеров КПСС Горбачева, Яковлева, Медведева. Да, тяжело дается свыкание с мыслью, что власть, с которой связано так много приятных воспоминаний, упущена надолго.

Едва отряхнув баррикадную пыль, газета переносит центр тяжести на сплочение партийных рядов. Причем не только в пределах Беларуси, поскольку становится фактически «почтовым ящиком» для свившего себе гнезда в Минске т.н. Всесоюзного политического консультативного совета коммунистических и рабочих партий (ВКПС), а также рупором для обломков международного коммунистического движения, заключивших 20 апреля 1992 г. Пхеньянскую декларацию.

Накануне предстоящего в декабре съезда ПКБ «М и В» публикует проект программы партии (№ 21, 1992). Несмотря на немалый опыт и успехи коммунистов в приведении инакомыслящих к «общему знаменателю», поистине героических усилий им стоило создать единый проект программы из семи предложенных вариантов. Тем не менее, главный ее раздел «На пути к цели», составляющий 2/3 всего текста, пришлось дать в двух редакциях. Несмотря на успокоительное заявление В.Чикина о том, что они отличаются лишь формой изложения, думается, на предстоящем съезде делегатов ждут демократические столкновения с «выкручиванием рук» и «затыканием рта», прежде чем удастся согласовать звенящие железом лозунги одной редакции с обтекаемыми формулировками другой. Впрочем, содержание проекта программы заслуживает отдельного, более подробного анализа.

Поистине умело используют коммунисты явную оплошность нынешнего политического режима, который отменил всенародные официальные торжества по поводу событий 1917 года, и, фактически, сделал вид, что и никаких событий не было. Но события-то были! И вот член Политисполкома ПКБ Т.Адамович со страниц «М и В», искусно комбинируя факты и цифры, привлекая на помощь Маркса и Энгельса, которые якобы еще 130 лет назад предсказали такую Великую Октябрьскую социалистическую революцию, предрекает, что знакомые нам последствия Октября — лишь «цветочки», а «ягодки» мы увидим в XXI веке.

Удивляет неразборчивость, а может быть, свойственное боевым, «партийным прапагандистам» лукавство в выборе потенциальных союзников коммунистов. Еще свежи в памяти те проклятия, громы и молнии, которые призывали на голову сторонников партии А.Бразаускаса в Литве партийные идеологи, в том числе лидеры литовских коммунистов» на платформе КПСС». Сегодня со страниц «М и В» и других изданий ПКБ и ее лидеры, и даже ярый противник Бразаускаса профессор И.Кучеров не скрывают своего ликования по случаю победы партии Бразаускаса над «Саюдисом» на выборах в литовский Сейм. Неужели рьяные сторонники возрождения КПСС и СССР наконец нашли общий язык с теми, кто вывел Литву к независимости и не скрывает намерений продолжать этот курс? Или просто срабатывает желание, спекулируя на обыденном сознании, продемонстрировать, что дело Ленина «живет и побеждает»? Что ж, если приходится прибегать к подобным аргументам, то плохо дело у ПКБ.

Завершить эту часть обзора хотелось бы рубрикой «С миру по нитке», в которой «М и В» собирает нитки исключительно красные, часто— просто окровавленные. «Спадар плаща и кинжала» (о советнике председателя ВС Беларуси Степуре) — одно название материала о человеке, так близко стоящем к политическому лидеру, леденит кровь. И, разумеется, желанный гость «М и В» — академик С.Скоропанов, бывший министр сельского хозяйства БССР, который «недавно получил душевное удовлетворение от того, что в Буда-Кошелевском районе... нет ни одного фермера». Словом, «каков поп, таков и приход».

Продолжим анализ коммунистических газет в очередной «Ратуше».

В.ЯКОБСОН.

За «драўляныя», але даражэй

Хаця, як канстатаваў на прэс-канферэнцыі старшыня Саўміна рэспублікі Вячаслаў Кебіч, рублёвай зоны ў СНД няма, але ж у нашай вобласці на камерцыйных аўтазапраўках можна будзе заправіць індывідуальны і дзяржаўны транспарт за «драўляныя». Але ж каштаваць літр любога паліва для «чужакоў» будзе ў два разы даражэй.

Аналітычна-інфармацыйны цэнтр аблвыканкама.

Справядлівасць

(Кастры на плошчы Незалежнасці)

Пра Справядлівасць — быццам бы Справядлівасць можа быць нейкаю іншаю, акрамя той, якою вызначаюць прыродныя суддзі і абаронцы, быццам бы яна можа быць то такою, то гэткаю — у залежнасці ад таго, хто пра яе разважае.

Думка Уолт Уітмена.

Няўжо гэта справядліва — паміраць ад таго, што калісьці ўладаносцы далі дазвол пабудаваць атамны каўцёл у 200 км. ад таго месца, дзе жыў ты.

Ты адчуваеш, як баляць твае атручаныя ногі і млеюць рукі па начах. А іншы раз ты адчуваеш гаркоту ў роце і ўспамінаеш словы Іаана Багаслова: «І шмат хто з людзей памерлі ад вод, таму, што яны сталі горкімі».

Зямля ўсё мацней і мацней прыцягвае да сябе. І ты прыкладаеш намаганні, каб пераадолець яе прыцяжэнне, хоць атамнае разбурэнне нішчыць твае ныркі, печань, сасуды, тваю кроў. Твайму целу патрэбна дапамога.

Няўжо гэта справядліва — атруціць зямлю тваёй Бацькаўшчыны, а зараз рабіць выгляд, што ўсё ў парадку. Імперыя не заплаціла табе і мне 100 млн. даляраў за тое, што зрабіла з нас і нашых дзяцей. Ці гэта справядліва — замест таго, каб дапамагчы атамным ахвярам, раскідваць грошы направа і налева, трымаючы велізарную армію, дазваляючы ваенным казнакрадам расцягваць дзяржаўную маёмасць. Бацькаўшчына ператвараецца ў прахадны двор для паўднёвых людзей, расейскай і маскоўскай мафіі, наркаманаў і злачынцаў. Гэта тыя, хто супакоіў сваё сумленне.

Вытраванне людзей, якія кожны дзень глытаюць атручаную ежу, дыхаюць атручаным паветрам, ходзяць па атручанай зямлі — вось галоўная мэта ўчора, сёння, і заўтра для ўсіх нас.

Помні, брат, калі ты памрэш сёння ці заўтра, ніхто не дапаможа тваім дзецям. І тады Несправядлівасць і далей будзе панаваць на нашай Бацькаўшчыне. Ты памрэш і твае дзеці назаўжды застануцца Ахвярамі. Атручаныя і зняважаныя, неабароненыя і ашуканыя, непатрэбныя і слабыя, Яны вымушаны будуць цягнуцца па абочыне дарогі па якой будуць імчаць на шыкоўных «Вольвах» і «Мерсэдэсах»іншыя,хто захаваў здароўе і не глытаў радыёактыўнае паветра.

Хіба тыя, хто збіраецца на свае сесіі — сапраўдныя дэпутаты? Ці гэтыя двое — сучасныя кіраўнікі Бацькаўшчыны? І нехта з іх будучы прэзідэнт? Як часта яны імчаць за межы краіны. Быццам там існуе вытраванне. Краіны мільгаюць адна за другой пад крылом самалёта. Азія і Еўропа збянтэжана і назірае гэтае імклівае, амаль хаатычнае саперніцтва двух. Але, як часта, брат, яны былі ў цябе на Магілёўшчыне ці Гомельшчыне? Ці бачыў ты іх у Чачэрску, Брагіне, Краснаполлі ці Веткі? Можа яны толькі вярнуліся з Нароўлі ці Хойнікаў? Можа яны сустрэліся з людзьмі ў Быхаве або Слаўгарадзе?

Як хочацца зазірнуць туды, уперад, у будучае. Будучае хвалюе і прыцягвае, яно прымушае яшчэ і яшчэ раз уважліва падлічыць свае невялікія і хутка змяншаючыяся сілы. Калі ведаеш, што будзе там, ёсць магчымасць падрыхтавць сябе да таго ці іншага кроку.

Я уважліва ўзіраюся ў будучае... Як хутка атамная атрута вынішчае мае сілы...

Я ўглядаюся далей... Кастры на плошчы Незалежнасці, сотні тысяч маіх братоў прыйшлі туды патрабаваць Справядлівасці. Ці паспею я датрымаць сваё жыццё да гэтага часу, калі ўсталюецца Справядлівасць?

Кастусь ЯСЕНЬ.

Нацыянальнай праблемы на Беларусі няма, але яе спрабуюць выдумаць. Хто?

У ЧАС СЕСІІ Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь узмоцнена абмяркоўваецца так званае пытанне аб двухмоўі. Некаторыя абраннікі мітусліва заклікаюць абараніць рускую матухну-мову. «Даеш рускую мову другой дзяржаўнай», — чуецца раз-по-раз.

Так ці патрэбна нам другая дзяржаўная мова? Можа стаіць пытанне аб знікненні мовы расейскага брата? Шаноўныя апаненты забываюць, што мэтай любога закона з'яўляецца прывядзенне дрэннага стана рэчаў (з'яў, працэсаў і г.д.) на належны ўзровень. Закон аб дзяржаўнасці беларускай мовы з'яўляецца своеасаблівай рэакцыяй на крытычнае становішча нацыянальнай мовы. Весці на адзін узровень адраджэнне і русіфікацыю — тое ж самае, што паставіць аднолькавы дыягназ хвораму і здароваму.

«Не цягніце людзей размаўляць на беларускай мове!» — істэрычна крычаць ура — патрыёты, і цягнуць да расейскага. Ідзе напружаная барацьба і без пэўных актыўных высілак нам не абыйсціся. Гляньце, таварышы-спадары, руская мова на сённяшні момант фактычна дзяржаўная, г.зн. займае больш моцныя пазіцыі ў грамадстве.

Хочацца не згадзіцца з апанентамі і па другому пытанню — эканамічныя ўмовы для адраджэння мовы ёсць, на гэта накіраваны адпаведныя артыкулы закона. Як і любы грамадзянін сусвету, беларус прагматычны па сваёй натуры і з лёгкасцю пойдзе за той мовай, якая прынясе яму больш дзвідэндаў. Не прымусіць, а эканамічна зацікавіць — вось непасрэдная задача руху за адраджэнне беларускай мовы.

Нас абвінавачваюць у прымусовым насаджэнні беларускай мовы. Самае дзіўнае, што абвінаваўцы зачастую бываюць арганізатарамі выканання закона аб дзяржаўнасці беларускай мовы. Відаць, ім што кукурузу сеяць, што план па металу даваць, што ахопліваць насельніцтва беларускай мовай — адны тэмпы і падыходы.

Здзіўляюць ківанні ў бок Захада, маўляў, глядзіце на двухмоў'е. Трэба заўважыць, што двухмоў'е выкарыстоўваецца ў месцах кампактнага пражывання этнічных меншасцяў, але наогул выкарыстоўваецца адна афіцыйная мова. Ды і, як слушна заўважыў народны дэпутат рэспублікі Л. Баршчэўскі, двухмоў'е азначае добрае валоданне дзвюма мовамі. Але аб якой дзяржаўнасці рускай мовы будзе ісці размова, калі некаторыя нашы жыхары добра не ведаюць ні беларускай, ні рускай, ужываючы ў яе якасці сімбіёз матаў і трасянкі.

Нацыянальнай праблемы на Беларусі няма, але яе чамусьці спрабуюць узняць так званыя праціўнікі нацыяналізму.

Злодзей крычыць: «Трымай злодзея», — вядомая сучасная ісціна. Узмоцненая шуміха вакол нацыянальнай праблемы — чарговая бутафорыя, умелы крок пэўных палітычных колаў, разлічаны на адцягванне людской увагі ад прыватызацыйнага хапуна. Дыскусія адбываецца, а закон не выконваецца. Хоць вядомыя слаўтуныя словы Сервантэса «У навуку жыцця нельга прайсці інакш, як праз дзверы мовы».

А. СЕРДЗЮКОЎ.

◆ Тапаніміка

Ад родных карэнняў

Выканкам Магілёўскага гарсавета народных дэпутатаў зацвердзіў на сваім пасяджэнні шэраг новых назваў будучых вуліц горада ў раёнах, дзе неўзабаве пачнецца індывідуальная забудова. Яны размесцяцца побач з Казіміраўкай і Мінскім шасэ, а таксама паміж вуліцай Габраўскай і пасёлкам, які гараджане завуць (неафіцыйна) Абісініяй.

Прапаноў было нямала, бо слаўных землякоў, ды падзей роднай гісторыі маюць багата і горад і яго ваколіцы. І ўсё ж перавагу атрымаў другі пункт погляду, з якім пагадзіліся і ўсе члены тапанімічнай камісіі пры гарвыканкаме, адпаведна і дзейнічалі для агульнай карысці і згоды.

На кожнай з ускраін, якая ператворыцца ў новыя раёны, працавалі члены тапанімічнай камісіі, якім дапамагалі студэнты і выкладчыкі педінстытута, работнікі службы галоўнага архітэктара горада. Асабліва многа зрабіў у гэтым плане археолаг і гісторык Зміцер Яцкевіч.

Былі апытаны старажылы, узняты старыя кнігі і дакументы, якія ўзнавілі і нагадалі мясцовыя мікратапонімы, што паходзілі ад імён колішніх жыхароў, уладальнікаў угоддзяў, прыродных і другіх асаблівасцей.

У раёне на Габраўскай з'явяцца такія імёны вуліц: Хутарная, Хмелевая, Гвоздзеўская, Кубелеўская, Мяшчанскія палосы, Іванаўская, Самадумаўская, Янікаў луг і нават Абісінія.

Каля Казіміраўкі будуць забудоўвацца: вуліцы Пелагееўская, Сараканайск, завулак Ляды, Латышскі праезд, Дубравенскі шлях.

Побач з Мінскім шасэ, бліжэй да Пашкава-Бярозавы бульвар, вуліцы Ільінская, Вайсковая, Мінскі шлях, Нова-Пашкаўскі шлях.

Кожная з нагаданых назваў папярэдне абмеркавана, кожная абапіраецца, як ужо згадана, на канкрэтныя факты жыцця, прыроды, гісторыі і геаграфіі. Да прыкладу: бульвар Бярозавы побач з адпаведным гаем, Латышскі праезд — там, дзе калісьці жылі латышы, непадалёк ад Дубравенскага шляха выток ракі Дубравенкі. Былі ў свой час і азярына і палосы, якімі валодамі магілёўскія мяшчане і іншае.

Трэба дадаць, што новыя назвы — толькі для часткі будучай забудовы, пакольні праектаванне працягваецца. Будуць павялічвацца раёны каля Казіміраўкі, Пашкава, на ўскраіне Пячэрска і Дачнага пасёлка. Вырашана і надалей пры наданні новых імёнаў вуліцам, завулкам і інш. кіравацца толькі мясцовымі рэаліямі з улікам пажаданняў людзей.

М. НОЖНІКАЎ,
член тапанімічнай камісіі пры Магілёўскім гарвыканкаме.

НАДЗЕІ ЦІ ПЕРСПЕКТЫВЫ?

Прэс-канферэнцыя ў аблвыканкаме

Пасля прыкметнага перапынку ў сустрэчах з абласной прэсай пытанняў да старшыні аблвыканкама М.Ф.Грынёва (яму дапамагалі першыя намеснікі Г.С.Яскевіч і П.М.Катушкін) было нямала. Як і належыць па рангу, «саліраваў» Мікалай Фёдаравіч, які праінфармаваў па палітычную абстаноўку ў рэспубліцы і вобласці, стан эканомікі, захады, што прымаюцца для змякчэння з'яў крызісу і выхаду з яго, работу сесіі ВС РБ.

Старшыня аблвыканкама лічыць, што рэферэндум у рэспубліцы павінен адбыцца, але не аб даверы Вярхоўнаму Савету, а па шэрагу іншых пытанняў, бо дзяржава не можа заставацца без кіраўніцтва. Чуткі пра змены адміністрацыйнага дзялення РБ зноў перабольшаны. Цяпер вобласці хоць самі рэгулююць сваю эканоміку, а Вярхоўны Савет заняты іншымі справамі і гэтым займацца проста фізічна не можа.

Вельмі заклапочаныя пагаршэннем жыцця людзей, дэпутаты на бягучай сесіі аддалі перавагу пытанням эканомікі (за гэта прагаласавала звыш 200 выбраннікаў). Да кантактаў БНФ з палітыкамі ЗША (надаўняя канферэнцыя ў Мінску) ён адносіцца адмоўна, лічыць іх умяшаннем ва ўнутраныя справы Беларусі.

Нічога дрэннага ў стварэнні т.зв. прамысловай партыі. Усе маюць права на існаванне. Асабіста ён на сесіі будзе галасаваць за аднаўленне КПБ. Толькі вось Саветы палітызаваць не варта.

Жыццё будзе цяжкім яшчэ гады 4-5, пакуль мы моцна залежым ад Расіі, што развальваецца на вачах, залежым ад яе энерганосьбітаў і сыравіны. Справа гонару нашага ўрада — дамовіцца аб сістэме ўзаемаразлікаў з Расіяй, ад якой мы па вялікаму рахунку няскора зможам адарвацца, бо амаль усё з'арыентавана на ўсходні рынак. Павінна дапамагчы агульнае рэгуляванне цэн ва ўсёй СНД. А вось савет дырэктараў прадпрыемстваў Магілёва вырашыў — займацца інтэграцыяй у рамках рэспублікі з наступным выхадам на сусветны рынак, змяншэннем залежнасці ад Расіі. Спад вытворчасці маюць у асноўным тыя, хто моцна залежыць ад яе. Аб'яднанне «Хімвалакно» знайшло хады на Захад і некаторыя віды сыравіны яму цяпер каштуюць дзешавей, чым расійскія.

Хлеб з Казахстана пакуль затрымліваецца. Магілёўшчына павінна атрымаць з Кустанайскай вобласці 100 тысяч тон збожжа, якое цяпер каштуе да 50-60 тыс. руб. за тону. А вось за пастаўленае мяса нам не атрымана з Расіі 600 мільёнаў рублёў...

У 1993 г. павінны быць узведзены ў Магілёве два жылыя дамы для афіцэраў запасу за кошт мясцовага бюджэту, нягледзячы на шматразовае павелічэнне цэн на будматэрыялы. У будучым годзе трэба скончыць і будаўніцтва ўсіх пасёлкаў для чарнобыльцаў.

Нарэшце паездак кіраўнікоў рознага рангу за мяжу. Калі ласка, толькі на карысць справе. Сам старшыня аблвыканкама нядаўна быў у Бельгіі. Вынік: дамоўлена аб прыёме ў гэтай краіне на будучы год на аздараўленне 1000 нашых дзяцей. Яшчэ 500 будзе накіравана ў Францыю.

Па справах мясных у нас перакос з-за праславутых вялікіх комплексаў — рэзка не хапае свініны (у першую чаргу для каўбас), якую даводзіцца шукаць аж у Казахстане і другіх месцах. Знаходзяць, праўда ў вобласці, яшчэ не хапае і магутнасцей халадзільнікаў. Увогуле нездавальняючае становішча спраў у сельскай гаспадарцы будзе ў бліжэйшы час разглядана на выканкаме абласнога Савета і абласным семінары па сельскай гаспадарцы ў Бабруйску, каб прыняць належныя першачарговыя меры для выпраўлення хібаў. А на чарговую сесію абласнога Савета будуць вынесены надзённыя пытанні эканомікі, план і бюджэт вобласці на 1993 г.

НАШ КАР.

Падарунак з Грэцыі

АДМЕТНАЯ падзея адбылася днямі ў жыцці праваслаўных вернікаў Магілёва. На чарговай службе ў кафедральным саборы Трох Свяціцеляў старшыня гарадской арганізацыі Беларускага Народнага Фронту «Адраджэнне» Анатоль Фёдараў перадаў святарам шэраг прадметаў культу з Грэцыі.

Сярод іх цудоўна напісаныя сучаснымі грэчаскімі майстрамі іканапісу рознага фармату іконы з выявамі Божай Маці, Хрыста Выратавальніка, Георгія Пабеданосца, Іаана Хрысціцеля і інш., а таксама металічная скульптура распятага на крыжы Хрыста, кадзільніцы, лампады і другія прадметы, што ўжываюцца ў храмавых службах.

Усё гэта прыслалі браты па веры з грэчаскага горада Салонікі, з праваслаўнай абшчынай якога магілёўчане ўстанавілі нядаўна сяброўскія сувязі. Іконы і абрадавыя сасуды прызначаны для адроджанага нядаўна Свята-Нікольскага манатыра, яго самай старажытнай на Магілёўшчыне Мікалаеўскай царквы (год пабудовы (1672), дзе пачата рэстаўрацыя і неўзабаве зноў паўстане ўнікальны разны трох «ярусны драўляны іканастас — шэдэўр мастацтва ў шэдэўры дойлідства.

Крымінальная хроніка

Жыць цяжка, а красці — лёгка? Напэўна, не вельмі. Але крадуць, ужо, нягледзячы на працаёмкасць. Ламаюць замкі, запоры, краты, дзверы, б'юць вокны, бяруць усё, што можна знесці і звесці.

Вось некалькі прыкладаў апошніх дзён. На кватэру студэнта машынабудаўнічага інстытута, грамадзяніна Рэспублікі Бангладэш, у Магілёве зайшлі вечарам пяцёра здаровых дзецюкоў і забралі радыёапаратуру відэамагнітафон, залатыя вырабы і 6 тысяч рублёў

Вечарам на адной з Бабруйскіх вуліц двое невядомых адабралі куртку ў дырэктара аднаго з малых прадпрыемстваў. Неўзабаве, праўда, сталі вядомымі — міліцыя затрымала абодвух, рабочых ЦЭЦ-2.

З дыспетчарскай саўгаса «Колас» Магілёўскага аёна ў в. Запатоўча ўкрадзена радыёстанцыя «Луч», а са склада гаспадаркі ў в. Семукачы — 200 кг ячменю.

Узломаны дачны домік прараба калгаса «Камінтэрн» ля в. Палыкавічы. Адтуль вывезлі веласіпед, 300 кг. капусты, 500 кг ячменю, 150 л бензіну.

З другога доміка, пад Бабруйскам ля пас. Чарапічны, вывезены 52 лісты фанеры.

З гаража на пас. Ямніцкім у Магілёве — 10 скрынь абліцовачнай пліткі і 150 л. бензіну.

150 бутэлек лікёру ўкрадзена з магазіна № 92 на пр. Пушкіна ў Магілёве. Злодзії трапілі туды праз вентшахту.

З прадуктовага магазіна на вул. Арлоўскага ў Бабруйску знесена металічная скрыня, ў якой было 400 тысяч рублёў. Злодзеі падабралі ключы, ахоўная сігналізацыя не спрацавала.

Пяцёра вучняў ПТВ і школьнікаў ад 14 да 17 год укралі на аўтабазе некалькі метраў меднага кабелю. Узбуджана крымінальная справа.

Хацела купіць у невядомага долары ЗША 34-гадовая бабруйчанка. Ды дзе і калі — вечарам у пад'ездзе дома на вул. Урыцкага. Той адабраў у яе грошы і каштоўны папер на 250 тыс. рублёў і знік.

Сем трусоў украдзена з сарая жыхара в. Традзіна (Мсціслаўскі раён). Казу-карміліцу звялі ў магілёўскага пенсіянера з яго сарая па зав. Прафсаюзным. Новы драўляны зруб і лесаматэрыялы на суму 5 тыс. рублёў звезлі ад дома жыхара в. Суша (Клічаўскі раён)

Абкрадзены кааператыўны ларок на вул. Першамайскай у Магілёве. Украдзены адзенне для дзяцей і дарослых і магнітафоны. «З'ехаў» у невядомым кірунку веласіпед будаўнікоў з вул. Правая Дубравенка ў Магілёве. На 50 тыс. рублёў ядахімікатаў украдзена са склада аграгандлёвай фірмы «Друць» (Бялыніцкі раён)

Шмат і другіх, не вельмі прыемных, падзей. У в. Бялынічы (Касцюковіцкі раён) жонка «павыхоўвала» п'янага мужа. 36-гадовы чалавек памёр ад наказвай раны ў грудзі. У Магілёўскую гарбальніцу з нажавой раны ненем трапіла 42-гадовая жанчына, якую параніў раўнівы муж.

Пагуляў з агнём 10-гадовы сын жыхара в. Лічынка (Бялыніцкі раён). Згарэлі дом і ўся хатняя маёмасць.

«На почве ссоры» (так у зводцы) выкінуўся з акна сваёй кватэры 35-гадовы нецвярозы жыхар Бабруйска, забіўся насмерць.

У інтэрнатным пакоі павесіўся 27-гадовы электрык Бабруйска ДБЛ. У сваім доме ў Касцюковічах — 17-гадовы студэнт Магілёўскага педінстытута.

Па матэрыялах аператыўных зводак абласнога ўпраўлення ўнутраных спраў апошніх дзён.

ЛЮДЗІ, ПАДЗЕІ І ФАКТЫ

Бясцэнны скарб старога летапісца

або Архіў на цэлы горад

Грамадскасць Магілёва не так даўно адзначыла 80-годдзе старэйшага нашага краязнаўцы-даследчыка Іераніма Іосіфавіча Філіповіча, якога шчыра віталі і віншавалі мясцовыя газеты, радыё і тэлебачанне, кіраўніцтва горада і Ленінскага раёна, усе, хто добра ведае гэтага сціплага і руплівага чалавека.

За ўзнёслымі і справядлівымі словамі прызнання неяк цішком прайшла другая прыкметная падзея, якой (думка аўтарытэтных спецыялістаў) не было яшчэ роўных і ў нашым горадзе, і ўвогуле ў беларускім краязнаўстве пасля 1917 года.

Пры садзеянні і дапамозе мінскіх і магілёўскіх музейных работнікаў І.І.Філіповіч перадаў у абласны краязнаўчы музей свой багацейшы ўласны архіў, сабраны больш як за паўстагоддзя штодзённай бескарыслівай (чытай — неаплачваемай) працы.

ПАЧАЎШЫ Ў 30-х

Шмат навальніц пранеслася за гэтыя часы над Магілёвам, Беларуссю, Савецкім Саюзам, над самім Іеранімам Іосіфавічам, які з юнацтва, недзе з 1930 года, займаецца даследаваннямі і пошукамі фактаў і дакументаў па гісторыі роднага горада.

Каб расказаць пра такую жыццёвую эпапею больш-менш поўна, патрэбна, бадай, цэлая кніга. Таму многае ў гэтым аповядзе будзе, так сказаць, пазначана пункцірам. Галоўны акцэнт давядзецца зрабіць на выніках тытанічнай працы невысокага хударлявага чалавека з не вельмі моцным здароўем, які адолеў такі гістарычны пласт, які бадай не змаглі б падняць і некаторыя музейныя калектывы.

Гэта не папрок. Не віна, а бяда беларускага і рускага да вушэй заідэалагізаванага музеязнаўства ў тым, што яно не займалася ўласна гісторыяй, а разам з вучонымі ўсёй галіной навукі і культуры, выконвала сацыяльны заказ дзяржавы». Гэта значыць, старанна падганяла ўсе гістарычныя падзеі пад пракруставы ложак бальшавіцкага погляду на ўвесь свет і ўсё, што ў ім было, ёсць і будзе.

Жыццё, між тым, ішло не па Марксу і Энгельсу — па Гітлеру, Сталіну, Хрушчову, Брэжневу і інш. І ва ўсе гэтыя нялёгкія, а іншы раз жахлівыя часіны, сціплы магілёўскі інтэлігент, якому часам і на хлеб-бульбіну для сям'і не хапала, сцяўшы зубы, працаваў над уласным сумленнем пастаўленай сабе жыццёвай суперзадачай. Ішоў уласным шляхам чалавека і даследчыка. Цяжкім, пакручастым, іншы раз небяспечным, і ніколі далёка не адышоў ад яго. Нават у партыю. Каб не адхіляцца ад асноўнай справы.

І справа, паволі ці хутчэй, ішла. Што толькі можа адзін чалавек, (з падтрымкаю або і без яе) — бліжнія і далёкія архівы Магілёва, Мінска, Масквы, Ленінграда, Вільні, другіх гарадоў, Польшчы, бібліятэкі, музеі, іншыя ўстановы, што маюць дачыненне да гісторыі, дзе ёсць хоць малейшыя звесткі пра Магілёў-на-Дняпры і наваколлі, яго людзей і падзеі.

СУМУЮЧЫ ВЫНІКІ

«...*Агульная колькасць рукапісных і друкаваных дакументаў фонду — больш за паўмільёна. Яны ўзбагачаны і дапоўнены тысячамі фотакопій з арыгіналаў першакрыніц... Навуковая і гістарычная каштоўнасць фонду Філіповіча І..І. вызначаецца перш за ўсё яго сістэмнасцю, максімальным выкарыстаннем першакрыніц і выключнай падрабязнасцю навуковага апарату (пераважная частка матэрыялаў фонду абапіраецца на старажытныя акты і летапісы), прыцягненнем максімальна магчымых у ходзе шматгадовых пошукаў прац розных аўтараў, якія ў той ці іншай меры датычылі гісторыі Магілёва і Магілёўскай губерні. Падрабязнасць матэрыялаў па асобных гістарычных перыядах проста ўражвае, бо даецца іншы раз ледзь не па днях...*»

Прабачце за доўгую цытату з даведкі-водгука, які падпісалі дырэктар Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі С.І.Загрышаў і галоўны спецыяліст па музеях Міністэрства культуры Беларусі С.І.Маслакоўскі. Нават аўтары лаканічнага афіцыяльнага дакумента не ўтрымаліся ад эмоцый. Ад захаплення вынікам гіганцкай мэтанакіраванай працы звычайнага чалавека са звычайнай сярэдняй адукацыяй. Вывады вядучых спецыялістаў падтрымліваюць і музейныя работнікі Магілёва, з якімі І.І.Філіповіч плённа супрацоўнічае ўсё свядомае жыццё.

ГІСТОРЫІ СУЧАСНАСЦЬ ЗАМІНАЛА

Як журналісту, аўтару гэтых радкоў, шмат давялося супрацоўнічаць з Іеранімам Іосіфавічам, рыхтаваць да друку ў «Магілёўскай праўдзе» і другіх газетах яго цікавейшыя артыкулы і заметкі па роднай гісторыі, славутых земляках. Не заўсёды была плённай сумесная работа. Не раз заміналі і перашкаджалі публікацыям здавалася б бяскрыўдных гістарычных фактаў лавіны афіцыйных дакладаў, ура-заметак пра сацспаборніцтва, ідэалагічныя догмы, цэнзура і самацэнзура, ды і звычайная, выхаваная савецкай уладай абыякавасць да ўсяго, што адбывалася да 1917 года.

Між тым, дзякуючы такім людзям, як стары магілёўскі краязнавец, мы, і не толькі мы, не пазбыліся, не пазбавіліся, не забыліся на свае карані. Карані былога сярэдневяковага цэнтра ўсходнеславянскай культуры і мастацтва, кнігадруку, апірышча праваслаўя, памяркоўнага і да другіх рэлігій, горада таленавітых майстроў-рамеснікаў, дойлідаў, прадпрымальных купцоў, адважных воінаў (не заваёўнікаў), якія вякамі і пакаленнямі адбіваліся ад усіх ворагаў. Горада, які афіцыйна быў ураўняны ў правах са сталіцай Вялікага княства Літоўскага Вільняй.

Дзеля такога можна і трэба было працаваць. Нават пры мізэрнай зарплаце будаўніка-геадэзіста і яшчэ меншай пенсіі. Нават калі зусім няможна станавілася жыць, займаючыся па сутнасці грамадскай работай (у савецкай дзяржаве такая ніколі не аплачвалася).

Некалькі пакаленняў магілёўцаў чыталі змястоўныя газетныя матэрыялы нашага вядучага даследчыка і стваральніка жыццяпісу горада. Артыкулы і заметкі, якія папаўнялі веды, узбуджалі жывую цікавасць да спраў і дзеяў продкаў, па вартасці ацэньвалі многія невядомыя або прыхаваныя факты тысячагадовай, толькі летапіснай, гісторыі Беларусі і 725-гадовага горада. Толькі з тых багата ілюстраваных матэрыялаў, што толькі ў апошнія два гады змясціў «Вестник Могилева» пад рубрыкай «Миф и правда о Могилеве», можна скласці асобную захапляючую кнігу. А гэта — частка грунтоўнага айсберга і неацэненага да канца феномена па прозвішчу Філіповіч.

ПЛЕН ВЯЛІКАЙ ПРАЦЫ

Паверце, для таго, каб бегла апісаць неацэнны скарб, што перадаў Іеранім Іосіфавіч, у абласны краязнаўчы музей, патрэбны не адзін артыкул і нават не адна і не дзве поўныя нашы газеты.

Толькі назаву некаторыя з яго прац у дапаўненне сказанага. Гістарычная бібліятэка са 151 кнігі. 76 агульных сшыткаў з копіямі старых і старажытных дакументаў. 54 работы па асобных перыядах (кожная ў асобнай працы ці кніжцы). 36 агульных сшыткаў з матэрыяламі па гісторыі (выпіскі з актавых кніг Магілёўскага магістрата і г.д.) Калі 2 тысяч негатываў. Картатэка з 10238 падрабязнейшых картак па ўсяму фонду. Рукапісныя «Хроніка Магілёва 1267-1606 г.г.» (232 старонкі, 56 фотаздымкаў, апісаны 342 падзеі), «Хроніка Магілёва 1665-1700 г.г.» (370 старонак, 109 фота, 471 падзея), «Хроніка Магілёва 1918 г.», — распісаныя літаральна на кожны дзень. «Гісторыя Магілёўскага замка», «Магілёўскія гербы», «Гісторыя ўзнікнення і станаўлення горада», і многае многае другое. І ўсё — не другараднае. Цаглінка да цаглінкі ў новы замак сапраўднай гісторыі славутай і любімай зямлі і нашага роднага горада.

Спадчына І.І.Філіповіча, вядома, атрымала і грашовую ацэнку (праўда, любы растаропны дзялок пасміхнецца над яе памерамі), ды ў 80 год іх вартасць бачыцца крыху ў іншым ракурсе. Заўсёды жыццярадасны, іранічны, скоры на жарт, на досціп, Іеранім Іосіфавіч значэнне матэрыяльных даброт не пераацэньвае, хоць і жыве ў старэнькай хатцы на Машэкаўцы (значыць, права на кватэру не мае?), дзе галоўным багаццем заўсёды былі кнігі, дакументы ды чалавечая шчырасць.

Таму, добры чалавеча, не проста вялікае дзякуй табе, але і шчыры зямны паклон — чалом — і наша вечная павага за твой неацэнны скарб, што сабраў ты, бяссрэбранік, і з дарогай (таксама неацэннай!) душой аддаў усім нам і нашым нашчадкам. Дай табе Бог, дарагі Іеранім Іосіфавіч, добрага здароўя, доўгага жыцця. Ну, хаця б «сто лят», як кажуць суседзі-палякі. Можна і больш.

М. НОЖНІКАЎ.

Чарнобыль

Гаротнікі з мёртвай вёскі

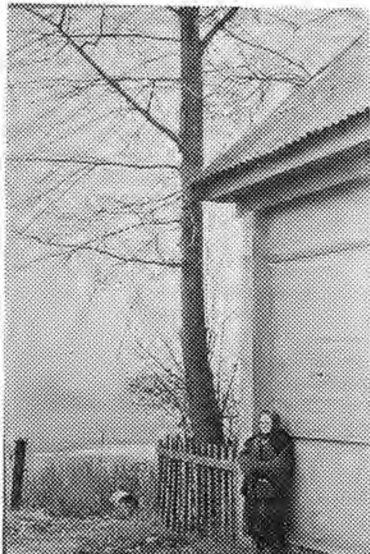

ДВА СТРАШНЫЯ бедствы за апошнія 6 гадоў абрушыліся на чэрыкаўскую вёску Журавель. Спачатку чарнобыльскі попел пакрыў гэты райскі куток на беразе Сожа, выгнаўшы адсюль жыхароў. Потым — нашэсце варвараў у чалавечым выглядзе...

Па краях рам заселі кавалкі шкла, відаць, білі вокны проста так, для «парадку». Бязлітасна вырваныя масніцы, на дрэнна ўцалелым ганку і па зямлі раскіданы дзіцячыя кнігі, падручнікі, чаравікі. Некалі дыхтоўны дом бездапаможна глядзіць сёння пустымі вокнамі на свайго гаспадара. Зміцер Сямёнавіч Міхеенка, моцны на выгляд мужчына, не вытрымлівае. Плача.

Мы заехалі за ім у Чэрыкаў, дзе Зміцер Сямёнавіч цяпер жыве. Ён згадзіўся праехаць і паказаць швецкай дэлегацыі ад евангельстычнай плыні «Жывое слова» сапраўдную карціну чарнобыльскай бяды.

Выгляд вёскі — жудасны. Разрабаваныя дамы. Цішыня. Тое, што не дакончыў Чарнобыль, зрабілі за яго людзі, працягваюць рабіць. 26 красавіка Журавель знаходзіўся далёка ад эпіцэнтра выбуха, але, мяркуючы па вонкаваму выгляду вёскі, іншы выбух, больш моцны, адбыўся як раз у ёй...

Фіранкі на вокнах аднаго з дамоў раптам уздрыгнулі і між імі з'явіўся жаночы твар. Хоць мы ведалі, што ў вёсцы да гэтага часу жывуць тры пенсіянеры, з'яўленне жывой душы на гэтых «могілках» было неверагодным.

— Як я жыву тут? — перапытала Ганна Нікіфараўна Мамекіна і залілася слязамі. Пачуўся нейкі дзіўны гук, гэтак гучыць праколатая шына, выпускаючы паветра. Ганна Нікіфараўна стала папраўляць хустку на шыі і выявілася ў яе так званае «штучнае» горла (устаўлена трубка). Інвалід.

Наша пытанне, вядома, не мела сэнсу. Як могуць жыць у бязлюднай вёсцы кінутыя на волю лёсу тры хворыя, састарэлыя чалавекі?

Ганне Нікіфараўне ўлада «загадала» жыць у Горацкім раёне. Бабулька ўвесь час жыла ў Жураўлі, а працавала ў Чэрыкаве, таму ёй цяжка было заставацца ў незнаёмым месцы, калі паехала туды паглядзець.

Вось і чакае міласці ад улады: можа пашкадуюць і дазволяць ёй пасяліцца ў Чэрыкаве. Але тыя нешта не спяшаюцца ашчасліўіць бабу Ганну, якая амаль 20 гадоў «вылізвала» бруд у Чэрыкаўскім, так званым Доме Саветаў.

Ганна Нікіфараўна распавядае, як збірае па вёсцы шчэпкі і палкі для паліва, як нядаўна два тыдні наогул не магла ўстаць з ложку, хварэла...

Швецкі журналіст Борьё, не вытрымаўшы жахлівай сцэны, спрабуе ўкласці ў руку Ганны Нікіфараўны пачак старублёвак. Расплакаўшыся яшчэ больш, тая адмоўна ківае галавой — грошы ёй не патрэбны. У якасці міласціны грошы ёй, вядома, не патрэбны. Тым больш, што купіць тут няма чаго, крама даўно зачынена...

На замежны аўтобус і незнаёмых людзей прыбегла другая жанхарка вёскі Валянціна Фёдараўна Рухлянкова. У красавіку згарэў яе дом. З таго часу жыве яна ў драхлай хаце. Улада абяцала выдзеліць жыллё ў Чэрыкаве, але вось ужо і ўраджай сабраны з радыяцыйнага агарода, а бабуля ўсе яшчэ ў зоне. Яна згодна жыць нават у інтэрнаце, але, па яе словах, і там месца няма. Жыццё жанчыны з кожным днём становіцца складаней. Ужо немагчыма весці ўласную гаспадарку. 10 курачак трымала Валянціна Фёдараўна, але ястрабы-сцярвятнікі зусім перасталі баяцца чалавека. Толькі што, прама на вачах, драпежнік напаў на сёмую па ліку курачку...

Валянціна Фёдараўна запрашае нас у сваю хату. Мы аслупянелі, калі ўбачылі на сцяне дзяржаўны сцяг Беларусі, яшчэ сацыялістычнай. Журналіст Борьё пытаецца ў гаспадыні, ці мае нейкае значэнне гэты сцяг у яе жыцці? Адказ адмоўны: гэта хата чужая, сцяг і астатнія рэчы таксама.

Вось так, мяняюцца сцягі, гімны, урад, толькі жыццё гэтых бабулек застаецца без змянення.

Вынеслі шведы са свайго аўтобуса ежу для Ганны Нікіфараўны і Валянціны Фёдараўны. Злажылі ў кучу вопраткі, зверху яркачырвоныя рукавіцы. Падарылі па Бібліі, памаліліся ўголас за гаротнікаў, і твары бабулек пасвятлелі.

...Яны выйшлі правадзіць нас і доўга стаялі ля хат у заношаных сваіх целагрэйках, дрэных чаравіках. Я чамусьці ўявіла іх, апранутых яшчэ і ў швецкія неймаверна чырвоныя рукавіцы. І спазма сціснула маё горла.

Назад вярталіся прыгнечаныя. Можна доўга апісваць стан пахіснуўшыхся нашых душ, але размова цяпер не аб гэтай дробязі. Самае жудаснае — Ганна Нікіфараўна Мамекіна і Валянціна Фёдараўна Рухлянкова (з трэцім жыхаром вёскі мы не пазнаёміліся, адсутнічаў) у гэты момант знаходзяцца ТАМ. Іх жыццё зведзена да клопату першабытнага чалавека: што паесці і як абагрэцца. Здаецца, гэтыя гаротнікі для мясцовага кіраўніцтва — пустое месца, на якое можна безбаязнена плюнуць (супраціўлення ад бездапаможных старых не будзе).

Жудасна і тое, што гэта мёртвая вёска нікім не ахоўваецца; тут няма папераджальных знакаў аб радыяцыйным забруджванні, небяспечнай зоне.

«Здабытчыкі» ваўсю арудуюць тут — раскорчваюць дамы па бярвенцу і вывозяць. Куды? Каму «пашанцавала» прыкупіць гэта дабро на хату, дачу, лазню?..

Вярнуўшыся з мёртвага Жураўля я здаецца, страціла надзею на прасвет у будучыні. Ці маем мы на яго права, кінуўшы сёння паміраць нашых старых у адзіноце, холадзе-голадзе, без дагляду, пасыпаўшы іх радыяцыйным попелам?

В.СЕРАКОВА.

НА ЗДЫМКАХ: так выглядае цяпер дом Зміцера Сямёнавіча Міхеенкі;

Ганна Нікіфараўна Мамекіна.

Фота Васіля ЦІТОВА.

Вёска Журавель Чэрыкаўскага раёна, кастрычнік 1992 г.

ПРАЕКТ КАНСТЫТУЦЫІ:

Айчынны канстытуцыйны працэс з пункту гледжання сусветнай практыкі

СЕННЯ мала знойдзецца людзей, якія б не былі згодны з тым, што канстытуцыйныя праблемы сталі першачарговымі ў грамадскім жыцці. Немагчыма заснаваць трывалыя асновы эканамічнага росквіту, сацыяльнага дабрабыту і маральнага ўдасканалення без іх вырашэння.

Але мы наўмысна не атаясамліваем канстытуцыйныя праблемы з неабходнасцю хутчэйшага прыняцця тэкста Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, аб чым у апошні час вельмі часта прыходзіцца чуць з боку некаторых палітычных лідэраў. Менавіта з адсутнасцю заканадаўча зацверджанай Канстытуцыі суверэннай Беларусі звязваюць яны той прававы нігілізм, непавагу да закону, якія зараз пануюць у рэспубліцы.

Але справа ў тым, што прыняцце тэкста Канстытуцыі зусім не азначае вырашэння галоўных пытанняў арганізацыі дзяржаўнага ладу, канстытуцыйных праблем. Гісторыя чалавецтва ведае шмат прыкладаў стабільнага эвалюцыйнага развіцця краін, якія да сённяшняга дня не маюць адзінага тэксту Канстытуцыі, які б прымаўся адначасова. Так склалася, напрыклад, у Швецыі, Іспаніі, Фінляндыі, у якіх ролю Канстытуцыі выконвае сукупнасць некалькіх канстытуцыйных і арганічных законаў. Існуюць, нават, краіны, у якіх нагул дзейнічаюць непісаныя канстытуцыі, што складаюцца з вялікай колькасці законаў, канстытуцыйных звычаяў, і юрыдычных прэцэдэнтаў (Велікабрытанія, Новая Зеландыя).

І наадварот, можна назваць нямала краін з «бліжняга зарубежжа», што маюць канстытуцыі, дзе самым падрабязным чынам распісаны і рэгламентаваны неабходныя нормы супольнага жыцця, гарантаваны ўсемагчымыя сацыяльныя даброты. Між тым, краінам гэтым яшчэ вельмі далёка як да сацыяльнага міру, так і да прымальнага ўзроўню народнага дабрабыту.

Такім чынам можна зазначыць, што для таго, каб Канстытуцыя выконвала сваю ролю, вялікае значэнне маюць і асаблівасці працэсу яе выпрацоўкі, і прыняцця, і многія іншыя грамадскія абставіны і ўмовы. Таму ў прадбачанні ў недалёкім будучым на заключным этапе канстытуцыйнага працэсу вострых палітычных дыскусій і парламенцкай барацьбы, лічым мэтазгодным пачаць друкаваць матэрыялы, якія датычацца практыкі вырашэння канстытуцыйных праблем у іншых краінах.

Зразумела, мы не маем на ўвазе неагляднае запазычанне, арыентацыю на асаблівасці і абставіны, што далёкія ад сучаснай беларускай рэчаіснасці. Тым не менш, у кожным нацыянальным палітычным працэсе ёсць нямала тыповага, агульнага, аб чым было б карысна даведацца іншым краінам і народам, што выходзяць на шлях самастойнага развіцця.

Адной з найбольш павучальных з нашага пункту гледжання, старонак сусветнага палітычнага развіцця, з'яўляецца гісторыя стварэння Канстытуцыі ЗША першай, па сутнасці, пісанай Канстытуцыі самастойнай дзяржавы. Нягледзячы на тое, што прынята яна была больш за 200 год таму, яна без істотных змен у тэксце працягвае і сёння заставацца асноўным законам гэтай магутнай дзяржавы і, адначасова, прыкладам для іншых краін, што прагнуць увайсці ў цывілізаванае супольніцтва.

У чым жа сакрэт жыццяздольнасці гэтага дакумента, тых прававых норм і палажэнняў, што былі выпрацаваны «бацькамі-заснавальнікамі» ЗША за два стагоддзя да нас? Спадзяемся, што знаёмства з матэрыяламі кнігі Я.М. Бельсана і К.Я.Ліванцава «Гісторыя дзяржавы і права ЗША» дапаможа чытачу знайсці адказ на гэта пытанне, а таксама будзе садзейнічаць лепшаму ўсведамленню пазіцый розных палітычных сіл Беларусі па канстытуцыйных пытаннях.

Хацелася б толькі звярнуць увагу на адну важнейшую акалічнасць. Канстытуцыя ЗША з'явілася вынікам працяглай і драматычнай барацьбы за незалежнасць ад брытанскай кароны. У час яе адбылося самавызначэнне амерыканскай нацыі, былі сфарміраваны асноўныя палітычныя і сацыяльныя прыярытэты, маральная вартасць. Спачатку яны знайшлі адлюстраванне ў Канстытуцыях асобных штатаў. Толькі на завяршальным этапе стварэння паўночнаамерыканскай федэрацыі, прайшоўшы праверку практыкай і атрымаўшы прызнанне пераважнай большасці насельніцтва краіны, гэтыя палажэнні былі закладзены ў аснову Канстытуцыі ЗША.

Няхай наш чытач сам мяркуе аб ступені падабенства канстытуцыйнага працэсу ў ЗША і сучаснай Беларусі. Але мы разлічваем атрымаць пэўны водгук наконт мэтазгоднасці змяшчэння такіх матэрыялаў у «Ратушы». Аб канстытуцыях якіх дзяржаў хацелася б даведацца са старонак нашай газеты? Якія яшчэ актуальныя пытанні, што датычацца фарміравання нацыянальнай дзяржаўнасці, цікавяць Вас?

Адказы на гэтыя пытанні і іншыя пажаданні мы чакаем знайсці ў лістах чытачоў.

У. ЯКУБОЎСКІ.

Создание Американской конституции

ДЛИННАЯ ЦЕПЬ давно назревших конфликтов между американскими колониями Британского королевства и метрополией завершилась в 1774 году созывом I континентального конгресса в г.Филадельфия. Конгресс направил королю послание, требовавшее отмены законов, нарушающих интересы колоний, и объявил о бойкоте английских товаров до полной отмены дискриминационных актов. Требования Конгресса были отвергнуты английским парламентом и королем Георгом III. Война за независимость стала неизбежна. Она началась а апреле 1775 года и продолжалась около 8 лет, завершившись в 1783 году подписанием Версальского мирного договора.

II Континентальный конгресс, выступивший в качестве центрального органа восставших колоний, постепенно самоопределявшихся в штаты, 10 июня 1776 года назначил комиссию в составе пяти человек для подготовки текста Декларации независимости. Решающее участие в подготовке документа принял Т.Джеферсон. В ее тексте нашли отражение также социальные, правовые и политические воззрения виднейших идеологов американской революции Б.Франклина и Т.Пейна.

4 июля 1776 года Декларация независимости была принята II Континентальным конгрессом в Филадельфии и провозгласила бывшие колонии свободными и независимыми штатами. Декларация независимости, философские положения, которой составляли всего 300 слов, представляла собой манифест основных свобод.

В начале Декларации говорилось: «Мы считаем следующие истины самоочевидными: что все люди созданы равными, что создатель наделил их определенными неотъемлемыми правами, что ими являются право на жизнь, свобода и стремление к счастью».

В ней был сформулирован принцип суверенитета народа и обосновывалась необходимость установления республики — лучшей формы государства. В Декларации заявлялось, что правительства создаются для обеспечения перечисленных прав и, если длительное время их нарушают, должны свергаться. Народ учреждает ту форму правления, которая представляется «наиболее пригодной для обеспечения его безопасности и счастья». Это была, фактически, первая декларация прав человека.

В 1775—1778 г.г. в ходе войны во всех 13 штатах были приняты местные конституции, открывавшиеся заявлениями, подобными заявлениям Декларации независимости. Почти повсеместно были приняты билли о правах, провозглашавшие свободу совести, собраний, неприкосновенность личности и т.д.

15 ноября 1777 года Конгресс одобрил первую Конституцию США, которая была ратифицирована штатами 1 марта 1781 года и вошла в историю под названием Статьи Конфедерации и вечного союза. Провозглашенная ею первая республика была слабо централизована, общегосударственного президента не предусматривалось, за отдельными штатами фактически сохранялась почти полная самостоятельность. Однопалатный конфедеральный конгресс не имел реального значения ввиду отсутствия у него принудительной власти.

Конфедеративное объединение 13 «свободных и независимых» штатов представляло собой не единое государство, а союз государств и страдало многими недостатками. Между штатами часто возникали конфликты, в частности при определении границ. Суды принимали противоречивые решения. Таможенные законы некоторых штатов наносили ущерб их более слабым соседям. Девять штатов создали свои собственные армии, а некоторые завели флот.

Указанные обстоятельства привели к тому, что американский Конгресс созвал в Филадельфии Конвент из представителей всех штатов для пересмотра Статей конфедерации. Результатом работы его 55 делегатов («отцов-основателей» — так называют авторов конституционного текста) стала подписанная 17 сентября 1787 года Конституция США.

Преамбула Конституции лаконично формулирует ее основные цели и полностью звучит так: «Мы, народ Соединенных Штатов, в целях образования более совершенного Союза, утверждения правосудия, организации совместной обороны, содействия общему благосостоянию и обеспечения нам и нашему потомству благ свободы учреждаем и вводим эту Конституцию для Соединенных Штатов Америки».

Конституция представляет собой документ уникальной стабильности, для изменения его текста была предусмотрена специальная процедура, затрудняющая пересмотр. При голосовании по проекту об изменении Конституции требуется т.н. квалифицированное большинство, при принятии к ней поправок — не менее 2/3 в обеих палатах Конгресса и при ратификации их — как миниму 3/4 всех штатов.

За два столетия существования американской Конституции на рассмотрение Конгресса вносилось около 6 тысяч проектов конституционных поправок. Из них было принято только 32 поправки, а вступили в силу к настоящему времени (1982 г — год издания книги) всего 26 поправок, причем 10 из них составляют принятый еще в 1791 г знаменитый «Билль о правах».

ВАЖНО ОТМЕТИТЬ, что в Соединенных Штатах пересмотр Конституции, как правило, не влечет за собой, как в других странах, изменения первоначального текста Конституции, а поправки вносятся в виде дополнительных к ней статей, имеющих равную с основным текстом силу. Лишь несколько поправок заменили первоначальный текст Конституции. В этих случаях в официальных изданиях соответствующие места заключаются в скобки и сопровождаются примечанием «Заменено такой-то поправкой».

«Отцы-основатели» предусмотрели серьезные ограничения на пути возможного возникновения в США единоличного монархического правления; в первую очередь разграничения между прерогативами штатов и федерального правительства. В качестве основы устройства высшей государственной власти был принят принцип «разделения властей», дополненный возможностью некоего воздействия высших органов друг на друга, что получило название «сдержек и противовесов». Суть этой системы состоит в том, что правомочия палаты представителей, например, сдерживаются сенатом, в котором все штаты представлены поровну. В свою очередь, возвышение сената предотвращено лишением его бюджетной инициативы. Власть обеих палат Конгресса ограничена президентским вето; полномочия же последнего лимитируются сенатом, его согласие требуется при назначении министров и других высших государственных служащих. В целом доктрина «сдержек и противовесов» имела своей целью создать механизм, с помощью которого можно было бы предотвратить неравномерное возвышение какого-либо одного органа за счет полномочий другого.

26 июля 1788 г Конституция приобрела юридическую силу после ее ратификации 11 штатами, 2 штата — Северная Каролина и Род-Айленд — утвердили ее 3 ноября 1791 года.

Конституция США состоит из преамбулы, 7 статей и 26 поправок (в т.ч. о запрете спиртных напитков и об отмене этого запрета). I, II, II статьи Конституции посвящены соответственно законодательным органам республики.

Статья I состоит из 10 разделов. 1—9 разделы относятся к Конгрессу, определяют его структуру, порядок образования, права, привилегии и обязанности конгрессменов. Раздел 10 излагает положения, ограничивающие законодательную власть штатов.

Статья II состоит из 4 разделов, освещающих полномочия, порядок избрания и отстранения президента в случае нарушения им своих обязанностей. Статья III в своих 3 разделах посвящена общей организации судебных органов во главе с Верховный Судом США.

Статья IV определяет особые права федеральных органов, говорит о правах граждан штатов. **Статья V** излагает порядок внесения и принятия поправок к Конституции. Различные постановления составляют содержание **статьи VI**, в частности здесь говорится о федеральном законодательстве, как о верховном праве страны, а **статья VII** определяет порядок ратификации и вступления в силу Конституции США.

ПЕРВЫЕ 10 поправок, получившие название «Билля о поправках», были введены в действие в 1791 г. т.е. через 4 года после провозглашения Конституции США. Статьи этого документа провозглашали свободу совести, слова и печати, свободу собраний. Здесь же гарантировалась неприкосновенность частной собственности, говорилось о суде присяжных, о правах обвиняемого в судебном процессе.

В частности **поправка 1** постановляла: «Конгресс не должен издавать законов, устанавливающих какую-либо религию или запрещающих ее свободное исповедание, ограничивающих свободу слова или печати или право народа мирно собираться и обращаться к правительству с петициями о прекращении злоупотреблений». **Поправка II** гласит: «Поскольку для безопасности свободного государства необходима хорошо организованная милиция, право народа хранить и носить оружие не подлежит ограничениям». **Поправка III** устанавливала: «В мирное время ни один солдат не должен помещаться на постой в какой-либо дом без согласия его владельца; во время же войны это допускается в порядке, установленном законом». С точки зрения процессуальных прав и гарантий особый интерес представляет **поправка V**: Никто не может быть привлечен к ответственности за уголовное преступление иначе, как по почину или по обвинению со стороны присяжных...; никто не может быть подвергнут два раза за одно и то же преступление уголовному наказанию; никто не может быть принужден в каком-либо деле свидетельствовать против самого себя; никто не может быть лишен жизни, свободы или собственности без судебного разбирательства; частную собственность нельзя отбирать на общественное потребление без справедливого вознаграждения».

Билль о правах представлял обвиняемому право требовать, чтобы его поставили в известность о характера обвинения, право на защиту, на возможность привлекать желательных свидетелей. Важное положение устанавливалось поправкой IX: «Перечисление в Конституции определенных прав не должно толковаться как отрицание или умаление других прав, сохраняемых народом».

После победы прогрессивных сил Севера в гражданской войне 1861—1865 гг. была принята XIII поправка к Конституции США (1865г) о запрещении рабства. Тесно связанными с ней были поправки XIV и XV, которые гласили: XIV (1868г) — «Всякий, родившийся в Соединенных Штатах или причисленный к их населению вследствие натурализации и подчиненный их юрисдикции, считается гражданином Соединенных Штатов и того штата, в котором имеет постоянное место жительства; XV (1870г) — «Право граждан Соединенных Штатов на участие в выборах не будет ограничиваться или отрицаться Соединенными Штатами или отдельными штатами под предлогом расы, цвета кожи или прежнего рабского состояния».

В целом Конституция Соединенных Штатов как фактически первая письменная конституция открыла путь развитию современного конституционализма. Ее общие принципы, как и положения Декларации независимости и Декларации прав и свобод в конституциях штатов, оказали воздействие на конституции других стран.

См: **Я.М.Бельсон, К.Е.Ливанцев.**
«История государства и права США».
Ленинград: Издательство Ленинградского университетита, 1982.— С.7-30.

ПА-ЗА МЕЖАМІ МАГІЛЁВА

● *Глусск*

Новая газета

В Глусске вышел первый номер газеты «Панорама». Ее начал выпускать комитет общественного самоуправления, избранный жителями района в феврале этого года после бурных событий на площади перед райисполкомом, всколыхнувших весь район. Открывает номер редакционная статья, рассказывающая о причинах появления газеты. Комитет общественного самоуправления неоднократно пытался довести до жителей района информацию, появившуюся в результате деятельности комитета по выявлению фактов злоупотреблений и нарушений должностных лиц района, но всякий раз эти попытки предать гласности выявленные факты пресекались местными властями. Так, в марте председателем Глусского поселкового Совета В.И. Кудреевым был похищен и уничтожен информационный выпуск КОСа «Дворцы и хижины», вывешенный в витрине кинотеатра «Орион» и рассказывающий о шикарных особняках, строящихся в Глусске представителями номенклатуры за государственный счет, и аварийных лачугах, в которых ютятся простые труженики. Суд признал В.И.Кудреева виновным в совершении неправомерных действий и заставил его возместить нанесенный ущерб. После этого комитет общественного самоуправления поместил в витрине кинотеатра стенгазету, в которой рассказывалось о митинге, проведенном КОСом на глусском стадионе, о суде над В.И. Кудреевым, похитившим стенд комитета, о злоупотреблениях руководителей РОВД в использовании служебного автотранспорта, о создании в Глусске инициативной группы по проведению районного референдума о недоверии районному Совету народных депутатов и т.д. Но, вскоре после своего появления, стенгазета была изъята из витрины кинотеатра по распоряжению заместителя председателя райисполкома Л.А.Клыги, отставки которой неоднократно требовали жители района. Районная газета «Родина» во главе с редактором Т.А. Матусевич неоднократно отклоняла материалы комитета общественного самоуправления и публиковала откровенную ложь о его должности.

Все это заставило членов КОСа наладить выпуск собственной многотиражной газеты. Средства для этого поступили от жителей и предприятий района, поддерживающих КОС. В первом номере газеты помещен также ответ рабочего С.Левановича «С кем пойти в разведку» на статью председателя райисполкома В.Щетько в районной газете. Ответ отказался опубликовать в районке ее редактор.

Первый номер газеты КОСа «Панорама» был распространен среди жителей района, вызвав живой интерес к помещенным в ней материалам. Теперь они с нетерпением ждут выхода следующего номера газеты.

И. КИРИН,
член глусского комитета общественного самоуправления.

Бабруйская кніга рэкордаў Гінеса

Наш карэспандэнт Міхась Народны ўзяў інтэрв'ю ў Міколы Вераса, стваральніка Бабруйскай кнігі рэкордаў Гінеса.

Міхась Народны: Дазвольце задаць, спадар Мікола Верас, некалькі пытанняў. Ці не занадта многа прозвішчаў Верас?

Мікола Верас: Не, прозвішча распаўсюджана ў Беларусі так, як і ў Расеі Іваноў.

М.Н.: Крыху аб сваёй працы над Бабруйскай кнігай рэкордаў Гінеса.

М.В.: Горад наш славуты. Памятаеце, што адбывалася сярод дзяцей лейтэнанта Шмідта, калі ўзгадвалася назва горада Бабруйска.

М.Н.: Калі не сакрэт, хто першы трапіў у гарадскую кнігу рэкордаў Гінеса.

М.В.: Вялікага сакрэту няма: старшыня гарвыканкама Алімбачкаў Віктар Паўлавіч.

М.Н.: Прабачце, але напамінае застойныя часы. Тады імкнуліся, каб першы кіраўнік усюды быў першы. Ці не падхалімства гэта?

М.В.: Я адчуваў, што такое пытанне ўзнікне. Мяркуйце самі як наш старшыня ўдзельнічаў у папярэдняй выбарчай кампаніі. Спачатку ён балатаваўся кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, дзе не набраў неабходнай колькасці галасоў. Тройчы на безальтэрнатыўнай аснове балатаваўся ў гарадскі Савет народных дэпутатаў. Пазайздросціць можна такой упартасці. Выбаршчыкі не хочуць каб Віктар Паўлавіч быў дэпутатам, а ён мяняе акругі і дабіваецца сваёй мэты.

Гэта не ўвесь прадвыбарчы марафон. Хацеў наш шаноўны старшыня быць дырэктарам завода, а там выбіралі на альтэрнатыўнай аснове. Ён жа мастак перамагаць, калі няма другога кандыдата. Напрыклад, пераканаўча выбіраўся на з'езды былых КПБ і КПСС.

М.Н.: Што ж, Ваша праўда. Якія далейшыя планы?

М.В.: Працягваць працу, спадзявацца на дапамогу жыхароў, іх цікавыя допісы. Дарэчы, мяркую ўнесці ў кнігу незвычайную арганізацыю па стварэнню опіўма камунізма. Такой няма нідзе ў свеце. Мая кніга будзе карыстацца попытам не толькі ў горадзе, але ў другіх краінах.

М.Н.: Жадаю поспехаў.

М.В.: Дзякую.

Чэрыкаў зрабіў першы крок. А другія раёны?

Пасля заканчэння ўсіх неабходных працэдур, славуты старшыня па правядзенню рэферэндуму ў Чэрыкаве С.Крашкін сказаў: «Нарэшце зрабілі свой крок, хоць доўга сумняваліся».

22 лістапада 1992 года 15 чэрыкаўлян, прадстаўнікі першасных суполак БНФ, на канферэнцыі абвясцілі аб стварэнні раённай арганізацыі БНФ. Было абрана праўленне ў складзе 5 чалавек, сярод якіх С.Крашкін, Я.Шарабурка і інш. Арганізацыю ўзначаліў вядомы дэпутат мясцовага Савета С. Панізоўцаў. Новыя (а, наогул, ужо старыя) прыхільнікі «Адраджэння» прынялі адозву ад жыхароў Чэрыкаўскага раёна і звярнуліся ў Менск з просьбай аб іх рэгістрацыі.

Што ж, можна толькі пажадаць поспеху патрыётам з Чэрыкава. Пелена ўпала яшчэ з некалькіх дзесяткаў вачэй людзей, якія сталі бліжэй да праўды і справядлівасці. Фактычна такія арганізацыі ёсць у кожным раёне, застаецца толькі абвясціць іх. Дарэчы, чэрыкаўскія прыхільнікі БНФ перадалі мне, прадстаўніку Магілёўскай рады, пажаданне хутчэй арганізаваць абласную арганізацыю БНФ. Так, мы сапраўды замарудзіліся з гэтым пытаннем.

Арганізацыя створана, але чэрыкаўскім дэмакратам не да фанфараў і свят. Барацьба працягваецца. Нядаўна пайшоў у адстаўку старшыня Чэрыкаўскага РВК і гэта іх перамога. А 25.11.92 г. сесія гарсавета павінна вырашыць пытанне аб рэферэндуме.

А. СЕРДЗЮКОЎ.

● *Горкі*

ВЯРТАННЕ З НЕБЫЦЦЯ

У дзень памяці «Дзяды» беларусы ўспамінаюць не толькі сваіх продкаў, але і змагароў за вольнасць і незалежнасць Бацькаўшчыны.

У Горках ёсць могілкі, дзе пахаваны забітыя студэнты Горацкага земляробчага інстытуту — удзельнікі антырасейскага паўстання пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага ў 1863 року. Доўгі час іх імёны былі выкрэслены з людской памяці, і мала хто ведаў аб знаходжанні гэтых пахаванняў у Горках. І вось нарэшце належным чынам была ўшанавана памяць забітых жаўнераў войска Каліноўскага. Па запрашэнню беларускай суполкі студэнтаў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі на «Дзяды» Горкі наведаў ксёндз — пробашч касьцёла Св. Станіслава Ўладыслаў і ксёндз-вікарый Раман. На могілках яны справілі жалобны малебен за супакой душ загінуўшых студэнтаў-паўстанцаў.

Н. ЦЯРЭШЧАНКА.

Камо грядеши?

Германия на пороге 1993-го года

ГЕРМАНИЯ с нашей колокольни представляется нам едва не раем на Земле. Тем не менее, все совсем не так просто. Объединение, встреченное поначалу с огромным энтузиазмом, принесло новые проблемы и усугубило старые. И это отнюдь не досужие вымыслы журналистов. Впрочем, судите сами...

На настоящий момент два миллиона людей нуждаются в жилье. В Восточной Германии на первом месте — проблема безработицы. Такого числа безработных не было даже во время мирового кризиса 1932/33 г.г.

Каждые четыре часа умирает человек от наркотиков. Только количество «зависимых» от героина составляет, по самым скромным подсчетам, 120 тысяч. Растут цены, а экономическое положение Востока и Запада Германии различается как «день и ночь».

Но главная проблема, по мнению жителей Германии, — большое количество иностранцев из стран «третьего мира» и продолжающаяся их миграция в страну. На данный момент «иностранцев» уже более 6-ти миллионов. И немцы считают, что решение проблемы просто необходимо в самое ближайшее время (Озабоченность в данном вопросе высказали 96% жителей страны —так едины немцы практически никогда не были ни в каком другом вопросе!). Соответственно, растет ненависть жителей Германии к «гастарбайтерам». Большинство считает, что именно они подрывают все экономические успехи страны. Кроме того, иностранцев обвиняют в том, что они «обостряют проблему жилья», «увеличивают число безработных», «являются основной опасностью на ночных улицах». А 62% просто-напросто думают, что немецкие политики слишком много внимания уделяют «не немцам» и совсем недостаточно заботятся о «собственно немцах».

Короче говоря, «иностранцы» стали сейчас врагом номер один. И как следствие (и это вызывает большие опасения всех трезвомыслящих людей) на авансцену вышла фактически неофашистская партия республиканцев. Их поддерживает сейчас 36%(!) жителей Германии. Для сравнения: правящую партию ХДС/ХСС поддерживает только 17%, сациал-демократов — 34%, «зеленых» и свободных демократов — только 3%. Взгляды большинства немцев в последние месяцы сильно «поправели». А Республиканская партия всегда ставила во главу угла призывы к «защите от иностранцев» и «спокойствию и порядку». Правда, немецкие социологи считают, что на выборах правых может поддержать не более 12% жителей, но и это чрезвычайно много, если учесть, что в нынешних структурах власти они занимают только шесть.

Какие же еще проблемы волнуют немцев?

Западные ставят на второе место проблему наркотиков. Затем — обуздание безработицы, защиту окружающей среды, жилищные вопросы и... «спасение демократии от правых». Восточные озабочены в первую очередь наличием рабочих мест. Затем, естественно, подъем собственной экономики (у западных — лишь 13-й «пункт») защитой граждан от все возрастающей преступности, той же проблеме наркомании и, наконец, равными условиями жизни для западных и восточных немцев (на «западе это волнует меньше всего!).

К чему стремятся немцы? В отличие от республик бывшего Союза — к объединению. Но ведь они уже объединились, скажете вы и попадете впросак, ибо речь идет об объединении всей Европы! Несмотря на политику правительства и канцлера Коля, которые хотят при грядущем объединении обязательно выиграть — выторговать для Германии побольше, 61% немцев готов даже пожертвовать уровнем жизни и национальной валютой (еще в июне этого года объединение Европы поддерживало всего 50%).

Среди политиков самым популярным сейчас является лидер социал-демократов Бьорн Энгхольм (его поддерживают почти 3/4 избирателей). Нынешний канцлер Германии Гельмут Коль, на которого возлагается ответственность за все нынешние беды, по популярности — только 11-ый. Он не только далеко отстал от Энгхольма, на которого, как и на его партию, возглагают нынче большие надежды в Восточной Германии, но и уступил «пальму первенства» в своей «родной» партии ХДС/ХСС Вольфгангу Шойбле. Понемногу растет авторитет еще одного представителя этой партии, молодого и энергичного Фолькера Руэ. Растут «акции» одного из лидеров «правых» Оскара Лафонтена. Устойчивое «третье место» занимает женщина-плотник Рита Зюсмут.

Нельзя не отметить, что в последнее время идет сильная политизация сознания жителей этой страны. Особенно это касается восточной ее части, разочарованной политикой правительства. Все больше людей недовольны экономическим положением в стране. Хорошим считают его 32% (минус 4% к июню) западных и всего 2% восточных немцев. Удовлетворительным — 53% (плюс 2% к июню) западных и 26% (минус 3%) восточных жителей. А 14% (плюс 2%) западных и 72 (плюс 3%) восточных немцев рассматривают экономическое состояние страны как плохое и или очень плохое.

Специалисты сходятся во мнении что политический климат в Германии изменился в этом году как никогда сильно. Я бы добавил — не только политический, но и чисто человеческий. Экономические сложности не способствуют сближению людей. Недавние события в Ростоке, когда выходки «правых» были поддержаны немалым количеством обывателей, совсем не случайны. 37% западных и 58% (!!) восточных немцев подтвердили, что подобные события возможны и в их городах. И только 30% первых и 10% (!) вторых считают их невозможными. Более того, 3% немцев охотно приняли бы участие в избиениях иностранцев, а еще 17% не без интереса наблюдали бы за этой процедурой (в то же время вмешались бы, чтобы защитить избиваемых 31% живущих на западе и 22% живущих на востоке, что лишний раз доказывает: равнодушие — спутник проблем частного характера).

Ну что ж, самое время подвести некоторые итоги сказанному. Конечно, «поправение» германского народа не может не вызывать опасений, хотя все это нам знакомо нынче отнюдь не понаслышке. В республиках бывшего Союза тоже главным стремлением является — обвинить во всех своих бедах соседей и «инородцев». И раздаются голоса о «чистоте нации». «Прибалтике без русских». и т.д. и т.п. Не хотелось бы сбиваться на патетический тон, но похоже, изрядно надоевшие всем призывы-помнить уроки истории мало кого вдохновили и убедили. Видимо, многие совсем не против повторить события совсем «не старины глубокой» (в Германии — 1933-45 годов, у нас — 37-го и т.д.).

Впрочем, это еще далеко не все. Очевидно, что немцы все больше озабочены состоянием дел внутри страны, хотят сосредоточиться на собственных проблемах. А это означает не что иное, как то, что нам пора поменьше рассчитывать на их «гуманитарную» помощь, которая в ближайщем будущем если не иссякнет, то сильно «обмелеет». В конце концов, хотим мы того или нет, но страна наша ныне — независимая, а независимость — это, прежде всего умение самим, ни на кого не рассчитывая, выкарабкаться из любой ситуации...

По материалам журнала «Шпигель»
подготовил И. ВАСИЛЬЕВ.

● *Са смехам аб сур'ёзным*

САЦЫЯЛІСТЫЧНЫ РЭАЛІЗМ

14 лістапада ў Браціславе адбылося пахаванне Аляксандра Дубчыка, былога 1-га сакратара ЦК КПЧ, лідэра «Парыжскай вясны 1968 года», аднаго з ініцыятараў дэмакратычнага аднаўлення сацыялізму ў Чэхаславакіі.

Лета 1968 года. Пытанне Армянскаму радыё: «Што робяць савецкія войскі ў Чэхаславакіі? — Збіраюць жалуды. — Навошта? — Для таго, каб з іх не выраслі новыя Дубчыкі».

***

Афіцэрскія жонкі: «Ты дзе адпачывала? — У Карлавых Варах. — Я таксама туды збіралася, ды наш танк зламаўся».

ПАРТЫІ І РУХІ

БСДГ паведамляе

РЭЗАЛЮЦЫЯ
Цэнтральнай рады БСДГ
аб сацыяльна-эканамічным становішчы Рэспублікі Беларусь

Рэспубліка Беларусь знаходзіцца ў цяжкім сацыяльна-эканамічным і палітычным становішчы: абвальна зніжаецца аб'ём вытворчасці, растуць тэмпы гіперінфляцыі, былая савецкая ўлада болей і болей ператвараецца ў дыктатуру карумпіраванай посткамуністычнай наменклатуры, у грамадстве ўзмацняецца духоўнае ўбоства, ды поўныя безабароннасць і бездапаможнасць чалавека.

Ні урад, ні Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь не маюць пэўнай праграмы не толькі сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і духоўнага адраджэння, але праграмы выйсця з глыбокага эканамічнага крызісу. Не вызначана і не ажыццяўляецца дзяржаўная знешнегандлёвая і валютная палітыка ў краінах СНД, што прыводзіць да паралічу дзейнасці важнейшых галінаў народнай гаспадаркі, пра што сведчыць 100 мільярдная запазычанасць Расіі па пастаўках ёй беларускіх тавараў.

Эканамічная стагнацыя ў краіне ўскладняецца тым, што былая наменклатура, у чыіх інтарэсах дзейнічае урад і большасць дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, не імкнецца стварыць прававую базу для паляпшэння становішча, бо галоўная яе мэта скарыстаць безуладдзе для асабістага абагачэння за кошт народа. Да гэтага часу не праведзена інвентарызацыя і ацэнка дзяржаўнай маёмасці, не вызначаны меры па надзейнаму яе захоўванню. Не прыняты закон аб прыватызацыі, а народнае дабро расцягваецца тымі, хто знаходзіцца ва ўладзе ці каля яе. Становіцца зразумелым, чаму ўрад і наменклатурная большасць у парламенце адмовіліся прыняць законы аб дзяржаўнай службе і аб барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй. Яшчэ не да канца разграблена народнае багацце.

У краіне тармозіцца аграрная рэформа. Да гэтага часу не вырашана пытанне аб прыватнай уласнасці на зямлю, не вядзецца арганізацыйная перабудова калгасаў і саўгасаў і чыняцца перашкоды ў станаўленні фермерскіх гаспадарак, што не дае надзеі чакаць хуткага паляпшэння з харчовым забеспячэннем насельніцтва.

Урад не ўводзіць тарыфы на транзіт грузаў іншых краінаў праз тэрыторыю Беларусі, хоць шляхам гэтага можна было б аблегчыць прэсінг на нашу эканоміку ў сувязі з пастаянным ростам цэн на энерганосьбіты. Няма дакладнай энергетычнай праграмы па выкарыстанню энергіі малых рэк, ветру, сонечнай энергіі, пераходу да глыбокай перапрацоўкі нафты.

Урад краіны да гэтага часу не вызначыўся па праблемах выкарыстання фіскальнай і манетарнай палітыкі па рэгуляванню працэса станаўлення рыначных адносін.

Усё грамадства хвалююць энергетычны дэфіцыт, а таксама сацыяльныя праблемы: пераадоленне чарнобыльскай бяды, нізкага жыццёвага ўзроўню значнай часткі насельніцтва краіны: пенсіянераў, студэнтаў, нізкааплатных служачых, шматдзетных сем'яў. Двухразовае павышэнне мінімальнай заработнай платы за кароткі час будзе з'едзена інфляцыяй, дзве хвалі якой ідуць на беларускую зямлю: адна вызначаецца лібералізацыяй цэнаў на энерганосьбіты, другая — павышэннем мінімальнай заработнай платы.

Выйсце з гэтага цяжкага становішча бачыцца ў тым, каб у самы кароткі час ажыццявіць структурную перабудову народнай гаспадаркі, скіраваўшы яе на задавальненне патрэбаў чалавека, актывізаваць знешнеінвестыцыйную дзейнасць з мэтай гарантаванага забеспячэння Рэспублікі энерганосьбітамі і сыравінай, паскорыць працэс стварэння законнай асновы для раздзяржаўлення і прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці, каб распрыгоніць творчую ініцыятыву працоўных, неадкладна перайсці да самастойнай фінансава-крэдытнай палітыкі.

На падставе вышэйвыкладзенага Рада БСДГ пастанаўляе:

1. Даручыць фракцыі БСДГ у Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь, усведамляючы свае абавязкі і адказнасць перад народам у надзвычай складаны і цяжкі для Бацькаўшчыны час, працягваць барацьбу за адміністрацыйна-заканадаўчы кантроль за выкананнем прынятых законаў, сацыяльную абарону насельніцтва, вырашэнне аграрнай праблемы, вызначэнне навукова-абгрунтаванай валютнай, фіскальнай і падатковай палітыкі, а таксама вайсковай праблемы.
2. Лічыць абавязкам філій і суполак БСДГ за час да маючага адбыцца з'езда правесці шырокую растлумачальную работу сярод працоўных аб пазіцыі БСДГ па палітычнаму і сацыяльна-эканамічнаму становішчу Рэспублікі Беларусь.
3. Заклікаць членаў выканкама і Рады БСДГ, а таксама сяброў партыі і спачуваючых у перадз'ездаўскі час разгарнуць шырокую прапаганду ідэй БСДГ у цэнтральным і мясцовым друку, на тэлебачанні па пытаннях палітыкі, эканомікі, сацыяльнай абароны працоўных, культуры, маралі і г.д.
4. Грамада падтрымае ўсе рухі, партыі, арганізацыі і плыні, якія змагаюцца за выхад з эканамічнага крызісу, за пераадоленне беднасці, сацыяльную абарону працоўных, за нацыянальнае і духоўнае адраджэнне.

ЦЭНТРАЛЬНАЯ РАДА БСДГ
7 лістапада 1992 г.

І БЫЎ ВЕЧАР, І БЫЛІ СПЕВЫ

21 лістапада 1992 года намаганнямі Магілёўскай арганізацыі БНФ у тэатры лялек быў арганізаваны канцэрт, прысвечаны 72-ой гадавіне Слуцкага паўстання. Перад гледачамі выступілі ўдзельнікі фальклорнага гурта «Голас» (Менск) і бард Віктар Шчалкевіч (Гродна).

У паўцёмнай зале гучалі народныя песні прыгожых дзяўчын з Менску. Бацька беларускага блюзу (як ён сябе назваў) Віктар Шчалкевіч каля гадзіны прымушаў захапляцца ягонамі песнямі...

Гэта свята было ўпершыню адзначана ў г. Магілёве.

АЯКС.

Да ўгодкаў Слуцкага паўстання

СЁЛЕТА спаўняюцца 72-ія ўгодкі Слуцкага паўстання.

Дзесяць тысяч беларускіх сялян, аб'яднаных у два палкі, на працягу месяца ўтрымлівалі ўладу Беларускай Народнай Рэспублікі ў 15 валасцях на тэрыторыі сучасных Слуцкага, Капыльскага, Клецкага, Нясвіжскага ды Салігорскага раёнаў. Многія з іх загінулі ў баявых сутычках, многія, трапіўшы ў савецкі палон, былі расстраляны, многія, адышоўшы пад напорам непрыяцеля за бальшавіцка-польскую мяжу, вялі партызанскае змаганне супраць польскіх акупантаў у Заходняй Беларусі і ўжо там гінулі, пакутвалі ў турмах.

Што прымусіла дзесяць тысяч земляробаў узяць у рукі вінтоўкі і шаблі, пакінуць родныя хаты, ісці на верную смерць і пакуты?

Прычын было дзве.

Бальшавікі, усталяваўшы сваю ўладу, праводзілі палітыку харчовай развёрсткі, выбіралі з сялянскіх засекаў нават насенне.

Другою прычынаю паўстання было тое, што ўрад Леніна вёў перагаворы з польскім урадам у Рызе. Усім было зразумела, што бальшавікі, не пытаючыся волі беларускага народа, зноў падзеляць нашу зямлю, як дзялілі яе з Нямеччынай у сакавіку 1918 года, з Літвой і Латвіяй у ліпені і жніўні 1920-га.

Адзінаю палітычнаю плынню, якая бараніла незалежнасць і непадзельнасць Беларусі, з'яўляліся беларускія сацыялісты. Сярод сацыялістычных партый вылучалася Беларуская партыя сацыялістаў-рэвалюцыянераў. Яна вяла збройную барацьбу як супраць польскіх, гэтак і супраць бальшавіцкіх акупантаў. Партыя адстойвала правы сялян на зямлю, на годнае чалавека жыццё. Менавіта партыя беларускіх эсэраў узначаліла Слуцкае паўстанне.

Ідэалам паўстанцаў з'яўлялася незалежная і непадзельная Беларусь, у якой народ карыстаецца паўнатою грамадзянскіх, сацыяльных, эканамічных і палітычных правоў. Паўстанцы ішлі ў бой пад нацыянальным бел-чырвона-белым сцягам.

Слуцкі збройны чын папярэднічаў паўстанням у Кранштаце, у Тамбоўскай губерні, у іншых рэгіёнах былой Расійскай імперыі. У тым, што ў 1921 годзе бальшавікі вымушаны былі перайсці да новай эканамічнай і нацыянальнай палітыкі, ёсць заслуга і слуцкіх паўстанцаў.

Новая эканамічная і нацыянальная палітыка, якая азнаменавалася хуткім ростам заможнасці сялян і развіццём беларускай культуры, была толькі часовай уступкай бальшавікоў. З 1927 года ВКП(б) перайшла ў контрнаступленне, а ў 1929-1931 гг. адбыўся «вялікі пералом»: тысячы і тысячы працавітых сялян, настаўнікаў, аграномаў, ветэрынараў, вучоных, пісьменнікаў выслалі з Бацькаўшчыны. Сялян гвалтам загналі ў калгасы. У гэты час быў знішчаны цвет беларускага сацыялістычнага руху.

Мы нізка схіляем галовы перад памяццю слуцкіх змагароў, перад памяццю беларускіх сацыялістаў пачатку нашага стагоддзя.

Беларуская сацыял-дэмакратычная Грамада будзе прыкладаць усе намаганні, каб у нашай краіне была ўзаконена прыватная ўласнасць на зямлю. Сяляне-ўласнікі самі павінны вырашаць, ці заставацца ім у калгасах, ці станавіцца самастойнымі фермерамі.

Мы не супраць калектыўнага гаспадарання. Мы супраць прыдуманай былой камуністычнай наменклатурай калектыўнай уласнасці на зямлю.

Мы перакананы, што, стаўшы ўласнікамі, многія сяляне пажадаюць застацца ў калгасах. Але гэта будуць новыя калектыўныя гаспадаркі — вытворчыя кааператывы самастойных гаспадароў, кааператывы, у якіх запануе дух дэмакратыі і знікне адміністрацыйны ўціск чалавека.

Мы лічым, што права на зямлю маюць усе грамадзяне Рэспублікі Беларусь, ва ўласнасці дзяржавы павінны застацца перш за ўсё племянныя заводы, эксперыментальныя базы і доследныя гаспадаркі, якія рэальна працуюць пры сельскагаспадарчых навукова-даследчых установах.

Нашым ідэалам з'яўляецца незалежная і дэмакратычная Беларусь, у якой шануюцца правы чалавека. Грамадзяне павінны ўсведамляць, што аграрныя рэформы ў краіне магчымы толькі пры пашырэнні дэмакратыі, замацавані правоў чалавека. Вось чаму заклікаем людзей Беларусі адстойваць дэмакратычныя дасягненні, рабіць усё ад іх залежачае і дазволенае законам, каб бальшавікі не ўзялі рэванш.

Дамогшыся ўмацавання незалежнасці Беларусі, дэмакратычнай Канстытуцыі, права чалавека на зямлю, мы годна ўшануем памяць слуцкіх паўстанцаў і ахвяраў калектывізацыі.

Цэнтральная Рада
Беларускай Сацыял-дэмакратычнай Грамады.
7 лістапада 1992 г.
г. Менск.

Гістарычная даведка

СЛУЦКАЯ ВАЙНА
(Да 72-й гадавіны)

АБВЯСЦІЎШЫ сваю незалежнасць 25 сакавіка 1918 года, Беларусь была адной з першых краін, перад якой у тым самым годзе паўстала пагроза новай акупацыі камуністычным рэжымам. У працах савецкіх гісторыкаў пра антысавецкія супраціўленні на Беларусі сцвярджаецца, што ўзброенае супраціўленне Саветам пачалося вясной 1918 года і працягвалася месцамі да 30-х гадоў. 27 студзеня 1934 года пад Веліжам камуністамі было забіта 316 партызанаў атраду «Белая Світка».

Сярод соцен антысавецкіх паўстанняў на Беларусі самым вялікім па колькасці ўдзельнікаў і працягласці барацьбы быў Слуцкі вайсковы эпізод.

Слуцкая вайсковая акцыя супраць Савецкай Расеі звычайна завецца «Слуцкім паўстаннем». Ды ці адпавядае гэтае паняцце адбыўшымся падзеям? Случчына не прызнала Савецкі ўрад, як урад Беларусі. Замест таго Слуцкая адміністрацыя (Беларускі нацыянальны камітэт Случчыны абраны ў 1919 годзе) прызнала ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі. Слуцкае кіраўніцтва прызнала Чырвоную Армію за захопнікаў, якія не прадстаўляюць ніякага законнага ўраду. Таму зараз варта ўжываць паняцце «Слуцкі фронт» Беларускай Народнай Рэспублікі замест «Слуцкага паўстання».

Гэтая антысавецкая вайсковая акцыя пачалася ў лістападзе 1920 года і з'явілася працягам руху за аднаўленне беларускай незалежнасці.

Месца Слуцак, вядомае з 12-га ст. адыгрывала актыўную ролю ў Беларускай дзяржаве. Гэтае месца вядомае як інтэлектуальны цэнтр (і яго не так моцна закрануў працэс русіфікацыі), таму людзі яшчэ захавалі там пачуццё беларускай этнічнай асаблівасці. Тут была адкрыта першая беларуская сярэдняя школа. Пасля адыходу палякаў (а беларуская адміністрацыя дзейнічала і пад палякамі) савецкія войскі сутыкнуліся з раптоўнай праблемай: беларуская адміністрацыя не прызнала Саветы, як законную сілу. Напружанне ўзмацнілася, калі Саветы паспрабавалі арганізаваць уласныя камітэты не шляхам выбараў, а шляхам прызначэння, з дапамогай войска. Запрасілі вайсковую падтрымку з раёнаў Масквы і Петраграду ў Слуцк.

У адказ на савецкія захады 14 лістапада 1920 года беларуская адміністрацыя Случчыны склікала народны сход. З'езд Случчыны стаў моцным, выразным голасам у падтрымку Беларускага Ураду БНР, які случакі ўважалі за адзіны законны Урад Беларусі. Слуцкі з'езд ухваліў наступную рэзалюцыю:

«Першы З'езд Случчыны, які сабраўся 14-15 лістападу 1920 года і складаецца са 107 дэлегатаў, вітае Галоўную Раду Беларускай Народнай Рэспублікі і запэўнівае, што Случчына пакладзе ўсе намаганні на адраджэнне Бацькаўшчыны. Дэлегаты З'езду катэгарычна пратэстуюць супраць акупацыі краіны самазванымі савецкімі ўладамі. Жыве вольная і незалежная Беларуская Народная Рэспубліка ў яе этнаграфічных межах! Жыве Беларуская Армія і брацтва славянскіх народаў! Мы вітаем таксама нашу сястру Польшчу! Жыве Устаноўчы Беларускі Урад!»

З'езд абраў Раду Случчыны, якая адразу пасля яго заканчэння пачала ствараць міліцыю Случчыны і абвясціла набор у рэгулярныя вайсковыя атрады. За некалькі тыдняў Рада здолела рэкрутаваць каля 10 тыс. чалавек і заснаваць Слуцкую Брыгаду з харугвамі ў мястэчках Семежава і Грозава. Драбнейшыя вайсковыя аддзелы былі сфарміраваны ў вёсках Быстрыца, Верабейка, Васілічы і інш.

28 лістападу 1920 года Слуцкая Брыгада атрымала благаславенне праваслаўнай царквы і ўсе вайсковыя аддзелы занялі баявыя пазіцыі.

Першае вайсковае выступленне і сутычка з бальшавікамі адбыліся 27 лістападу 1920 года. Пачаліся баі. Хутка пасля гэтага беларускія атрады выгналі камуністаў са Слуцка і вызвалілі шмат вёсак з-пад савецкага кантролю.

Страты былі цяжкія з абодвух бакоў. Хоць беларусы атрымалі шэраг перамог, савецкая перавага ў рыштунку і жывой сіле прывялі да сур'ёзных стратаў. Дапамогі, на жаль, не было.

Слуцкія вайсковыя аддзелы пад уціскам рэгулярнай Чырвонай Арміі пачалі адыходзіць на захад пасля пяці тыдняў барацьбы. 31 снежня 1920 года апошні беларускі атрад перасёк мяжу Польшчы і Савецкай Расеі. Тысячы беларускіх жаўнераў пайшлі на захад. Лёс іх розны: некаторыя засталіся ў Польшчы, некаторыя трапілі ва Францыю, ЗША, Канаду і інш. Тыя, што засталіся на гэтым баку, былі рэпрэсіраваны Але памяць пра паўстанне жыве.

Беларусы на эміграцыі, а сёлета на Радзіме, урачыста адзначаюць дзень Слуцкага паўстання як адну са спробаў беларускага народа адстаяць правы на сапраўднае дэмакратычнае народнае самакіраванне.

Па кнізе В.Кіпеля «Слуцкая вайна» падрыхтаваў І.ПУШКІН.

КУЛЬТУРА

●Знаёмства з творцам

Узрост творчасці

або штрыхі да партрэта разьбяра Міхаіла Корабава

Усе, хто бываў на галоўнай вуліцы Магілёва, у апошні час абавязкова звяртае ўвагу на розныя драўляныя скульптуры, што паўсталі нядаўна на газонах сквера, паміж гарадскім Домам культуры і мастацкім музеем.

Сярод іх памерамі і нейкай асаблівай спакойнай веліччу вылучаецца постаць задумленага чалавека ў старажытным адзенні на фоне сярэдневечнага горада з нейкім чарцяжом у руцэ. Гэта «Дойлід» — твор мінскага мастака Міхаіла Корабава, аднаго з удзельнікаў рэспубліканскага пленэра разьбяроў, што прайшоў у Магілёве ў верасні — кастрычніку гэтага года. Тэму сваёй работы 1 месца ўстаноўкі ён прапанаваў сам, бо бываў і жыў у нашым горадзе яшчэ з канца 60-х гадоў.

...Тады ў Магілёў прыязджаў не мастак, а прафесіянальны мантажнік абсталявання цеплавых электрастанцый М.І.Корабаў, але з душой мастака. Будавалася ЦЭЦ-2 для камбіната сінтэтычнага валакна. У вольны ад работы час Міхаіл Іванавіч пазнаёміўся з горадам і быў зачараваны многімі, цудам уцалелымі старажытнымі куткамі. Жыў часцей за ўсё каля старога аэрапорта (праспект Шміта), які ўжо і не памятае наша юнае пакаленне.

За 23 гады вельмі многае змянілася, — гаворыць Міхаіл Іванавіч, — на жаль не на карысць для горада. Без старых каларытных куточкаў, што былі ў цэнтры, на Лупалаве, іншых месцах, Магілёў прыкметна паблёк. Навізна (асабліва тыповая) не заўсёды ўпрыгожвае.

Даўняе знаёмства дапамагло мастаку яшчэ больш тонка, чуйна адчуць у параўнанні каларыт старога горада, яго душу, дакладна зняць з вялікага і простага дубовага бервяна ўсё залішняе і падараваць магілёўцам сімвалічны партрэт аднаго з іх продкаў.

Дык усе ж — мантажнік-мастак ці наадварот? Мастацтвам, у прыватнасці жывапісам, цікавіўся даўно, спрабаваў пісаць, вывучаў. Года з 1976-га захапіўся дрэвам і канчатковы выбар быў зроблены — разьба і толькі разьба.

Можа, як модна цяпер казаць, гены падштурхнулі? Ды не. У сям'і ўральскага казака з Арэнбуржжа Корабава (у вайну вадзіцеля славутай «Кацюшы») і яго жонкі, простай сялянкі — у абодвух родах ніякіх мастакоў не было. Тым не менш іменна ў 1976-м вопытны мантажнік (цеплацэнтралі Магілёва, Мінска, Мозыра, Наваполацка — 22 гады стажу па першай прафесіі) Міхаіл Корабаў, 40-гадовы бацька двух дачок, рашуча адставіў у бок усе папярэднія справы і пачаў сапраўды новае і сапраўды творчае жыццё.

Не цяжка было? Вядома, нялёгка. Ды асабліва цяжка бывае тым, хто бярэцца за справу, не адчуваючы ў ёй асаблівай патрэбы. У нашым выпадку адпаведнасць была поўная. Справы і яе гаспадара. Плюс рэальнае веданне жыцця і людзей (палову савецкай Еўропы аб'ездзіў; і ўсю Беларусь — з 1963 г.), плюс рабочая і спартыўная (захапляўся бегам на 800 і 1500 м) загартоўка.

А якія гены дапамаглі рускаму чалавеку без акадэмічна-інстытуцкіх студый, знакамітых настаўнікаў і нябачных штурхачоў спасцігнуць многія тонкасці не толькі разьбы (тэхніка), але і душы беларускага народа, яго рэальнай гісторыіі і яе казачна-фальклорнага падмурку?

Усякі твор — плён пэўнай работы. Ды неяк не паварочваецца язык, бачыўшы Корабава за работай і потым яе рэальны плён — назваць яго творы так будзённа — «работа». Бо яны пераасэнсаваныя мастаком, абагульненыя, і ў той жа час вельмі індывідуальныя, заўсёды прыўзняты над штодзённай рэчаіснасцю. У яго рэчаў — існасць уласная і наша — агульная. Фальклорныя і гістарычныя, фантастычныя персанажы заўсёды маюць карані на беларускай зямлі, якая не проста роднай стала мастаку сваёй. Пра гэту роднасць і еднасць сведчаць дыпломы многіх рэспубліканскіх, усесаюзных і міжнародных выставак, удзел у фільме беларускіх дакументалістаў «Живая дерева душа» (1984 г.), ва ўсіх пленэрах разьбяроў, што праходзілі на Беларусі ў апошнія гады (Стоўбцы-86, і 92 — «Дарога Якуба Коласа», Навагрудак — 89, Брэст, Воранава, і нарэшце Магілёў), у ВДНГ СССР — не за вытворчыя, а творчыя здабыткі.

І факт асабліва адметны — скульптурны партрэт беларускага тытана-першадрукара, рэпрадукцыя якога нездарма ў персанальнай энцыклапедыі БелСЭ «Францыск Скарына».

«Ars longa — wita wrevies» — казалі старадаўнія рымляне» — «Мастацтва вечнае — жыццё кароткае». Верыцца, што творам Міхаіла Корабава жыццё наканавана не кароткае (цьфу-цьфу — каб не сурочыць), ды і яго жыццё, маладога мастака і сталага чалавека, усё яшчэ наперадзе. І ён — наперадзе. А за ім надзейныя сямейныя тылы. Жонка, беларуска з-пад Брэста, мастачка па тканінах. Дочкі — спецыялісткі па мастацкаму ткацтву і прыкладному мастацтву. Потым, пэўна і двое ўнучак возьмуць прыклад са старэйшых. А яго «Дойлід» будзе радаваць магілёўцаў, натхняць нашых архітэктараў і будаўнікоў, якім яшчэ ўга колькі работы ў горадзе разбураных і спаганеных сац-артам дамоў і ансамбляў.

М.НОЖНІКАЎ.
Фота У.КАЖАМЯКІНА.

P. S. Гэтыя нататкі-роздум толькі пра аднаго з мастакоў — удзельнікаў першага ў Магілёве пленэра разьбяроў, пра які паведамляла ўся наша прэса і ў тым ліку «Ратуша». Другі пленэр плануецца правесці ўжо вясной наступнага года. За другім крокам, мяркую, трэба рабіць трэцці, чацвёрты і г.д. Якія? — Падумаць аб стварэнні алеі (сквера, парка, галерэі) скульптуры. Паколькі дрэва — матэрыял нявечны для адкрытага паветра (па-французку «пленэра»), знайсці творам разьбяроў месцы ў музеях, інтэр'ерах нашых лепшых грамадскіх будынкаў. Каб у нашым жыцці мастацтва вечна было з намі.

Читатель о культуре

Я ГЛУПОСТЕЙ НЕ ЧТЕЦ, А ПУЩЕ ОБРАЗЦОВЫХ»

КОГДА кругом зловеще пророчат о гибели культуры и почти не издаются поэтические сборники, приятно встретить на страницах печати, хотя бы изредка, стихотворные опыты.

А газета «Могилевские ведомости» даже отвела особую колонку «Народное творчество не умирает». Читаю и прихожу к выводу: какое там «не умирает» — цветет и пахнет. Расхожие обывательские сентенции типа «Новое содружество как новое супружество», («СССР создай — будет жизнь как рай»), «Что молчишь народ, ну, раскрывай свой рот». И рифмы, выцветшие еще во времена Державина: «шел-вел», «получил-точил», «добро-серебро», «смело-дело»... Если это народное творчество, то над чем тогда смеются читатели крокодильской рубрики «Нарочно не придумаешь» или вожыкаускай «Пяро нарыпела?»

А сравнивать-то не с чем: не со стихотворцами-«мовистами» (разумеется, не в значении белорусского «языковеда», а во французском, катаево-захаровском смысле — «хуже некуда») газета с некоторых пор не дружит.

Отсюда — совсем не комический побочный эффект, сам тому свидетель: в сознании ценителей изящного, воспитанных на идеологизированных сочинениях развитого соцреализма, а теперь переключившихся на западно-бульварное чтиво, стирается и без того едва различимая грань между стихоманией и поэзией. Газета плохого не напечатает! Попробуй объясни им, что за подобными публикациями, насколько я понимаю, скрывается горькая ирония журналистов над «совковым» мироощущением, дань давней традиции саморазоблачения пошлости — класический пример «Плоды раздумий» Кузьмы Пруткова.

Невольно вспоминается «нетленка» времен позднего застоя, растиражированная в сотнях плакатов, расклеенных по всему городу (автор до сих пор неизвестен) «Даже в маленьком деле не делай халтуры — ведь ты создаешь в Могилеве культуру».

Марк ШЛЯФЕР,
инженер.

●Ваша слова, маэстра

Святло, пакладзенае на музыку

СТАЯЛА малітоўная цішыня. І вось у ёй, дзесьці на самай глыбіні, прабіўся дзівосны гук. Яго ўспрымаў не толькі слых, але і вочы, сэрца. За першымі гукамі пайшлі словы і ад кожнага ішло святло. Святло было не асляпляючым, а ціхім, таямнічым, а струменіла яго духоўнае песнапенне «Да направится молитва моя». І ўспомніўся Давідаў Псалом, з якога пачынаецца вячэрня ў храме:

Да направится молитва моя
Перед Тобою, как дым
кадильный,
Воздеяние рук моих жертва
Вечерняя...

А выконваў гэты цудоўны духоўны твор П.І.Чайкоўскага камерны хор горада Магілёва. Спевакі стаялі высока на хорах у храме, але здавалася, што гэта спяваюць не яны, а анёлы, хоць словы зусім зямныя, ідучыя з жывога чалавечага сэрца.

Вось ужо амаль два гады я знаёмы з гэтым таленавітым калектывам, які стварыў тонкі знаўца камернай і духоўнай музыкі, вялікі іх клапатлівец Сяргей Юр'евіч Лішчанка. Высокі, стройны, з высакародным тварам і спакойным голасам маэстра Лішчанка з першай сустрэчы становіцца прыемным субяседнікам.

Сяргей Юр'евіч нарадзіўся на Паўднёвым Урале, там закончыў музычнае вучылішча, а пасля яго паступіў у Казанскую Дзяржаўную кансерваторыю па класу харавога дырыжыравання. Яго настаўнікам быў сусветна вядомы педагог, харавік Сямён Абрамавіч Казачкоў.

— Ён і ўзмацніў маю любоў да харавых спеваў, — расказаў Лішчанка. — Калі можна так сказаць, трансфарміраваў яе. Ну, а ў Беларусь пасля заканчэння кансерваторыі мяне паклікала чалавечая любоў — жонка-беларуска, якая вучылася ў нас на фартэп'янным факультэце.

— Так што праз жонку Вы параднiліся з Беларуссю? — спытаў я ў Лішчанкі, спадзеючыся пачуць, што гэта менавіта так.

— Не толькі праз жонку, — усміхнуўся Сяргей Юр'евіч. — Я напалову ўкраінец. Мой бацька з Украіны. І я душой цягнуся да мастацтва заходніх славян: украінцаў і беларусаў. Люблю яго, як і матчыны песні.

Гэта не проста словы. Пасля кансерваторыі Лішчанка два гады працаваў ў Гомелі, кіраваў там прафесіянальным хорам у абласной філармоніі. У Магілёў яго запрасілі і не памыліліся. Камерны хор, створаны Лішчанкам з настаўнікаў музыкі горада, стаў адной з сапраўдных крыніц таго свята, якое так патрэбна нам для таго, каб выгнаць з душы цемру.

Камерны хор нярэдка выступае на сельскай сцэне, і вяскоўцы з замілаваннем слухаюць яго. Ведаюць Сяргея Лішчанку і яго братоў і сясцёр па мастацтву ў Польшчы і Францыі, дзе яны выступалі з вялікім поспехам.

Ну, а што тычыцца беларускай песеннай спадчыны, то, як адзначыў сам маэстра, да яе ў яго сардэчнае прыцягненне. Хор выконвае беларускія народныя песні ў апрацоўцы выдатнага фалькларыста Беларусі Рыгора Шырмы, 100-годдзе з дня нараджэння якога сёлета адзначала ўся рэспубліка. У рэпертуары камернага хора нямала твораў беларускай духоўнай музыкі. Сярод іх «Магутны Божа», «Дай, добры Божа», «Матачка Божая», «Пад твае прыходзім дзверы», «О, Божа, Спасе наш». Слухаючы іх, я ўспомніў выказванне Карла Пятага, рымскага імператара, які ацэньваючы якасці многіх моў свету, сказаў, што толькі на італьянскай мове можна размаўляць з Богам. Калі б ён пачуў гэтыя малітоўныя творы, то пераканаўся б, што і на беларускай мове не сорамна звярнуцца да нашага Айца нябеснага.

Спявае камерны хор Магілёва, і ліецца прама ў душы святло вечнай музыкі, азорвае яе самыя глухія завулкі, авалодвае імі, вяртаючы душам страчаную памяць і ранейшы воблік — ад Госпада.

Іван ПЕХЦЕРАЎ,
журналіст.

● Славутыя землякі

Асветнік і душапастыр

Да 275-годдзя з дня нараджэння Г. Каніскага

ПА НОВАМУ палажэнню аб Праваслаўнай Царкве 1633 года ў Вялікам Княстве Літоўскім, Рускім і Жамойцкім для праваслаўных беларусаў была прызначана толькі адна біскупская катэдра ў Магілёве.

У 1755 годзе, 20 жніўня, на магілёўскую беларускую катэдру быў асвечаны архімандрыт Георгій Каніскі, рэктар Кіева-Магілянскай акадэміі.

Нарадзіўся Каніскі 20 лістапада 1717 года ў гор. Нежыне ў шляхецкай сям'і. Ва ўзросце 11 год Георгій быў адасланы бацькамі ў Кіева-Магілянскую акадэмію для атрымання адукацыі. Бліскуча скончыўшы курс акадэміі і вырашыўшы прысвяціць сябе навуцы, Г.Каніскі ў 1744 годзе пастрыгся ў інакі Брацкага кляштара, атрымаўшы пры гэтым духоўнае імя Георгі, замест свецкага Грыгоры. У 1745 годзе Георгія Каніскага прызначаюць выкладчыкам на кафедры красамоўства Кіева-Магілянскай акадэміі, у 1751 годзе яго прызначылі прафесарам на кафедру багаслоў'я, а яшчэ праз год ён становіцца рэктарам акадэміі. І знаходзіўся на гэтым пасту да 1755 года, да асвячэння на магілёўскую катэдру.

Першай важнай справай, зробленай ім, пры ўступе на катэдру было адкрыцце ім у Магілёве духоўнай семінарыі ў 1757 годзе і стварэнне пры архірэйскім доме друкарні для друку духоўнай літаратуры.

Асноўную мэту сваёй дзейнасці Г.Каніскі пабачыў ва у ўзмацненні і абароне праваслаўнай веры, выкарыстоўваючы любыя сродкі.

Так, у 1762 годзе ён ездзіў у Маскву, замежную дзяржаву, на ўкаранаванне Екацярыны II, перад якой хадатайнічаў аб заступніцтве за праваслаўных Вялікага Княства Літоўскага. Тая пагадзілася апекаваць праваслаўных за межамі сваёй дзяржавы.

У 1765 годзе Г.Каніскі быў у Варшаве, пабываў на аўдыенцыі ў караля Станіслава Панятоўскага і выступіў перад ім з яскравай прамовай у абарону сваёй паствы. Пасля гэтага ён падаў каралю мемарандум, дзе падрабязна выклаў сумнае становішча праваслаўных у Польшчы і Беларусі. Пры ўкладзе свайго мемарандума яму прыйшлося добра вывучыць гістарычныя дакументы і юрыдычныя акты, на якія спасылаўся ў мемарандуме. Усе гэтыя матэрыялы ён выдаў на польскай мове пад назвай «Правы і вольнасці жыхароў грэчаскага веравызнання ў Польшчы і Ліцве».

Дзякуючы намаганням Г.Каніскага ў сакавіку 1767 года з'явілася новае палітычнае ўтварэнне — Слуцкая канфедэрацыя. Гэта быў саюз праваслаўнай шляхты, які сваёй мэтай ставіў абарону правоў праваслаўных. У супрацьвагу яму каталікі і ўніяты ўтварылі сваю Барскую канфедэрацыю.

Гэтае супрацьстаянне ўрэшце-рэшт і з'явілася адной з прычын вайны паміж Рэчай Паспалітай і Расіяй. У выніку тэрыторыя Рэчы Паспалітай была падзелена. Уся тэрыторыя Беларусі была захоплена Расіяй.

Г.Каніскі быў пакінуты на магілёўскай праваслаўнай катэдры. З пачатку 70-х гадоў XVII ст. дзейнасць яго набывае новы накірунак. Ён пабудаваў у Магілёве новы будынак для духоўнай семінарыі, заклаў новы кафедральны сабор і напісаў шмат пропаведзяў. Г.Каніскі распачаў выхоўваць прыхаджан праз пропаведзі і выкарыстоўвае царкоўную катэдру для выкрыцця парокаў грамадства.

Выхоўваючы прыхаджан у духе дабрачыннасці, Г.Каніскі шмат часу адводзіў у сваёй грамадска-палітычнай дзейнасці пытанням адукацыі. Ён вельмі рупліва слядзіў за дзейнасцю семінарыі, пры царквах епархіі адчыняў праваслаўныя народныя школы.

Вольныя часіны Г.Каніскі прысвячаў заняткам навукай. Яму належаць некалькі навуковых прац па філасофіі, гісторыі. Каніскі пісаў вершы, драмы.

Памёр Г.Каніскі 13 лютага 1795 года, пражыў 77 гадоў. У памяці нашчадкаў ён застаўся як таленавіты чалавек рознабаковых здольнасцей.

На вялікі жаль, не захавалася месца пахавання Г.Каніскага. Але трохпавярховы будынак, дзе размешчаны музей гісторыі Магілёва, вядомы як палац архірэя, палац Г.Каніскага і з'яўляецца своеасаблівым помнікам гэтаму славутаму дзячу XVII стагоддзя.

І. ПУШКІН,
дырэктар музея гісторыі г. Магілёва.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

Кнігарня

«Вожык смяецца»

Ён смяецца ўжо больш за паўстагоддзя. Першы і адзіны беларускі сатырычна-гумарыстычны часопіс, які пачаў выходзіць у ліпені 1941 г. як агітацыйны плакат пад назвай «Раздавим фашистскую гадину». Можна толькі ўявіць аб'ём матэрыялаў, што быў надрукаваны за такі час. Тысячы матэрыялаў розных жанраў і памераў, сотні аўтараў, сярод якіх, не абы-хто — народныя пісьменнікі Беларусі Янка Купала і Якуб Колас, Максім Танк і Міхась Лынькоў, Кандрат Крапіва і Пятрусь Броўка, Пімен Панчанка і Васіль Быкаў, Рыгор Барадулін і Ніл Гілевіч, Іван Шамякін і Андрэй Макаёнак, шмат маладзейшых пісьменнікаў, паэтаў, журналістаў, майстроў трапнага мастацкага слова, дасціпнага жарта.

Мала знойдзецца сярод беларускіх літэратараў тых, хто так ці інакш не аддаў належнае гумарэскам ці памфлетам, байкам, сатырычным ці гумарыстычным вершам. Таму зборнік лепшых твораў (на думку складальнікаў Г.Афанасьевай, В.Болтача, І.Стадольніка, Л.Сузіна, В.Шуста), што былі надрукаваны ў «Вожыку» за паўвека, і атрымаўся такі аб'ёмны і разнастайны — пад 500 старонак, дзе ў шасці раздзелах (вайна плюс пасляваенныя этапы творчага шляху) змешчана ўся разнастайнасць беларускіх сатыры і гумару

Прыкметнае месца займаюць у кнізе і нашы землякі-магіляўчане. Сярод іх — Кастусь Губарэвіч, Іван Навікаў, Кастусь Кірэенка, Эдуард Валасевіч, Аляксей Пысін, Сцяпан Гаўрусеў, Мікола Аўрамчык, Васіль Хомчанка, Іван Аношкін, Аляксей Зарыцкі, Яўген Крупенька, Георгій Юрчанка, Анатоль Сербантовіч, Марат Баскін, Генадзь Зотаў.

Гэта, несумненна, самы аб'ёмны, поўны своеасаблівай анталогіі, зборнік гумару беларускіх пісьменнікаў. Зборнік «Вожык смяецца» выйшаў вялікім для рэспублікі тыражом у 9 тысяч асобнікаў і надзіва мізэрным па кошту, (усяго 2.90). Знайсці яго можна ледзь не ва ўсіх кнігарнях вобласці.

Спяшайцеся, пакуль ёсць.

М.МАГІЛЕВЕЦ.

АНЕКДОТ

70-е гг. В кабинет секретаря обкома партии врывается здоровенный мужик и, сделав характерный жест, кричит: «Хайль Гитлер!». Тот, приложив пальцы к губам «тсс!«, деловито подскакивает к двери, запирает ее на ключ и радостно осведомляется: «А что — наши пришли?»

* * *

Всего от одной награды и всего один раз отказался Л.И.Брежнев. Это был высший орган архипелага Новая Гвинея — Большое Золотое Кольцо в нос.

* * *

Так шутили в 85-м, представляя жизнь через 10 лет. «Иван, ты денег много уже накопил, машину скоро покупаешь?» — Да, ну ее... Лучше добавлю 500 рублей — бутылку водки куплю».

* * *

Собирались отменять области на Беларуси. Потом объединять Могилевскую, Витебскую и Гомельскую области. Потом отбой — передумали. Решили объединить чернобыльские районы Украины и Белоруссии под именем — Помирания.

Заповеди молодым

...Любовь не купишь и
не украдешь
И лишь в родной душе ее
найдешь.
Зачем же молишь, плачешь
и кричишь!
Ищи, кто создан для тебя, и
только лишь!..

Молодая семья! Это что-то большое и важное. Он и Она — некогда незнакомые люди, никогда не знавшие друг о друге ничего — теперь вместе! Вместе теперь они будут делить все невзгоды и мучения, всякие испытания судьбы. И всякий раз, смотря на молодую семью, хочется сказать: «Будьте счастливы! Дай вам бог счастья и здоровья!» Но молодые должны знать главную заповедь счастья: Чтобы быть счастливым, надо верить в возможность счастья.

Многие молодые семьи, начиная свой жизненный путь, думают о том, что богатство играет большую роль в жизни молодой семьи. Да — это так. Но мы не должны забывать и о том, что богатство не в самом обладании богатства, а в умении целесообразно пользоваться им.

Начиная молодую жизнь, мы должны помнить восемнадцать жизненных ценностей счастья, ценностей ориентировки личности:

а) КРАСОТА. Ваша внешняя привлекательность.

б) МУДРОСТЬ. Зрелость суждений и здравый смысл.

в) ЗДОРОВЬЕ. Физическое и психическое.

г) РАБОТА. Интересная и творческая.

д) ПРИРОДА. Возможность постоянного общения.

е) ЛЮБОВЬ. Духовная и физическая близость с любимым человеком.

ж) МАТЕРИАЛЬНАЯ ОБЕСПЕЧЕННОСТЬ. Отсутствие серьезных материальных затруднений.

з) ДРУЗЬЯ. Искренние и настоящие.

и) МИР. В обществе и на Земле.

к) КУЛЬТУРА, ИСКУССТВО. Приобщение к ним.

л) РАВЕНСТВО. Равные возможности для всех.

м) СВОБОДА. Независимость в поступках, словах и действиях.

н) ВРЕМЯ. Его наличие для отдыха и размышлений.

о) СЕМЬЯ, ДЕТИ. Счастье в семейной жизни.

п) ЗНАНИЯ. Возможность расширения образования и интеллектуального развития.

р) УВЕРЕННОСТЬ В СЕБЕ. Свобода от внутренних противоречий и постоянных сомнений.

с) УДОВОЛЬСТВИЕ. Жизнь в постоянных развлечениях. Вспомнились мне слова одного гениального поэта, который, описывая красоту, женщины писали: «Подобно тому, как в каждом мужчине скрыт мальчик, герой, любовник и бог, каждая женщина воплощает в себе девственницу, блудницу и богиню».

Да, воистину, красота женщины не имеет себе равных. Гибкое тело, плавный взмах рук, нежный радостный взгляд... Все это, сливаясь воедино образует ангела, с его нежностью, чудо природы.

...Я давно спросить тебя хотела:
разве ты совсем уже забыл,
как любил мои глаза и тело,
сердце и слова мои любил...
Я тогда твоей была отрадой,
а теперь душа твоя пуста.
Так однажды с бронзового сада
облетает поутру листва.
Так снежинки — звездчатое чудо
тонким паром облетают ввысь.
Я ищу, ищу тебя повсюду,
где же ты! Откликнись, отзовись...

Вы можете спросить: зачем я написал эти стихи. Просто мне вспомнилось, сколько девчонок или парней потеряли эту любовь или просто играли с ней, другим при этом делая большую боль. Сколько счастливых семей могло быть, но из-за какого-то одного случая большинство влюбленных пар расстаются навсегда, теряя может быть свое счастье.

Но все же у вас все отлично, вы нашли то, что искали, может, долгие годы.

У вас своя семья, любимый муж, отец, настоящая опора в жизни.

Но молодой семье нужно всегда помнить слова А.Моруа: «Удачный брак — это строение, которое нужно каждый день реконструировать». Ибо в этом сохраняется счастливый, вечный брак.

Лидер в семье — лишь тот, кто, страдая и ошибаясь, тяжело тащит возок семейного счастья в нужном направлении. И это именно так, легкого лидерства не бывает. Хочешь быть лидером — будь им! Главный в семье — не значит грубый. Всем мужьям надо знать три заповеди:

а) делай сам то, что ты советуешь другим,

б) никогда не поступай против справедливости,

в) терпеливо переноси слабости людей, окружающих тебя.

В борьбе за лидерство не забывай, что сильный — всегда великодушный и он умеет прощать. Слабый — всегда мелочен, жесток и злопамятен.

...Еще томлюсь тоской желаний,
Еще стремлюсь к тебе душой —
И в сумраке воспоминаний
Еще ловлю я образ твой.
Твой милый образ, незабвенный,
Он предо мной везде, всегда,
Недостижимый, неизменный,
Как ночью на небе звезда...

(Тютчев).

М. ЛИТВИНСКИЙ.

Паэтычныя радкі

САГРЭЛІ СЛОВАМ ДУШЫ

Мяне гняце і сёння
Кашмар былых нягод:
Баракі ў гіблай зоне,
Вакол калючы дрот.
З далёкае дарогі
Зямляк сюды прыбыў.
Пачуў я ад нябогі:
— Хапун у вёсцы быў.
У той марознай глушы
Знайшлося нам цяпло:
Сагрэлі словам душы,
Бо роднае было.
У цемрадзь — чым не казка —
Пранік святла прамень.
Гучала: «Калі ласка!»,
«Трымайся», «Добры дзень».
Паўсталі прад вачыма
Бярозкі, ніўны ўсплёск.
Бліжэй была Радзіма,
Лягчэй здаваўся лёс.

Рыгор БОХАН.

●

В сиреневом тумане
В сиреневой дали
Рукою детство манит
Меня на край земли.

До светлой звонкой кромки,
К началу всех начал,
Где тополек мой тонкий
Взметнулся, как свеча.

Там в снах мальчишка бродит
По голубым снегам,
Скрипит журавль-колодец
Бадьею по ночам.

Там чаще дождь и грозы,
Там солнце горячей,
Котенок там курносый
Мурлычет на плече.

Л.МАРЦУЛЬ.

КРОССВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛИ: 1. Советский физиолог растений, член-корреспондент АН СССР. 4. Любимый инструмент знаменитого джазового композитора Бенни Гудмана. 7. Элемент вычислительной машины. 9. Санаторий-профилакторий автомобилистов области под Могилевом. 11. Опера Д.Верди. 12. Опорная деталь машины. 13. Французский писатель-фантаст. 16. Высота боковой грани правильной пирамиды. 17. Жаропонижающее и болеутоляющее лекарство. 18. Набросок, этюд. 20. Советский атомный ледокол, достигший Северного полюса. 21. Публичная продажа товаров с торга. 22. Род обезьян. 24. Русский библиограф и писатель (1862-1946). 26. Река в Туркмении и Иране. 27. Город в Казахстане. 29. Чешский композитор, основоположник музыкальной классики. 31. Герой гражданской войны, уроженец г. Полоцка. 32. Часть слова. 33. Река в Индии. 36. Герой Советского Союза, уроженец г. Костюковичи, командир танкового взвода в 1943 г. первым ворвался в г. Орел. 37. Стилистический прием. 38. Балетный прыжок. 39. Измерительный прибор.

ПО ВЕРТИКАЛИ: 1. Словацкая писательница, автор повестей «Испытание», «Герой». 2. Народность в Индии. 3. Основное сырье для изготовления шелка на Могилевском заводе искусственного волокна. 4. Цель у баскетболистов. 5. Один из сортов яблок на Беларуси. 6. Персонаж романа А.Фадеева «Молодая гвардия», Герой СССР. 7. Вид радиоприемника. 8. Краткое замечание, возражение. 9. Расход, затраченная сумма. 10. Витамин, органическое вещество. 14. Рыба семейства окуневых. 15. Автоматическое водоразбрызгивающее приспособление на трубопроводах систем пожаротушения. 18. Каменный утес. 19. Полый стержень, на который насаживается курительная трубка. 22. Зерновая культура. 23. Русский землепроходец 18 в., исследователь Камчатки и Курил. 24. Популяризация товаров, услуг. 25. Река в Северной Америке. 27. Основная корпусная часть машины. 28. Вид зубного протеза. 29. Дерево пустынь. 30. Раздел математики. 34. Дутая сенсация в прессе (перен.). 35. Вес чистого благородного металла в монете.

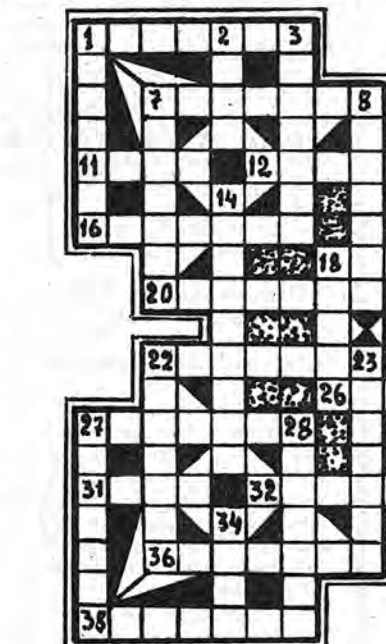

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, НАДРУКАВАНУЮ Ў № 22

ПА ГЫРЫЗАНТАЛІ: 5. «Беларусь». 6. Скарапіс. 9. «Песняры». 10. «Турыст». 11. «Помста». 12. Гайна. 17. Інава. 18. Кожар. 19. Паданне. 22. «Астарта». 23. Дыярыўш. 27. Мазанік. 28. Тураў. 299. Кулеш. 32. Талаш. 34. Кісель. 35. Гарнец. 37. Верлібр. 38. Адамовіч. 39. Панарама.

ПА ВЕРТЫКАЛІ: 1. Марыся. 2. Асвея. 3. Скарына. 4. Маўзон. 5. «Будучыня». 7. Світанне. 8. Андарак. 13. Свіслач. 14. Гонта. 15. «Татры». 16. Мазурук. 20. Палік. 21. Быкаў. 24. «Паўлінка». 25. Купалле. 26. «Несцерка». 30. Маневіч. 31. Кляймо. 33. «Казыры». 35. Абраз.

ШТОТЫДНЁВІК

Заснавальнік газеты: Магілёўская арганізацыя БНФ «Адраджэньне».
Заснавана ў лістападзе 1990 года.

Рэдактар
Алесь СЕРДЗЮКОЎ

Адказны сакратар
Влэд РУМЕ
Карэспандэнты:
Вольга СЕРАКОВА,
Мікалай НОЖНІКАЎ,
Алёна ШКЯЛКО,
Уладзімір ЯКУБОЎСКІ.
Карэктар
Жанна АЛЯКСАНДРАВА.

НАШ АДРАС:
г.Магілёў,
Палац Саветаў, п. 650.
А/я — 138.
Тел. 25-64-73.

Выдаецца на беларускай і рускай мовах.
Наклад 4000 тыс. асобнікаў.
Падпісана ў друк
25 лістапада 1992 г.

Магілёўская абласная ўзбуйненая тыпаграфія імя Я.М. Свярдлова, г. Магілёў, Першамайская, 70.

Друк афсетны з выкарыстаннем фотанабора.
Фармат А-3, 2 п. а.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, калі ў матэрыялах змешчаны даныя, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі.

Рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Рэдакцыя «Ратушы» прымае заказы на змяшчэнне аб'яў і рэкламы.